

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ԱՐԵՎՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ

Հինգշաբթի 1 Նոյեմբեր 2018 - Թիւ 5

Հրատարակչութիւն՝

Արեւմտեան Հայաստանի
Ուսումնասիրութիւններու Կեդրոն

Հետադարձ կապ
mfa@warmeniagov.com

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջին էջ	1
Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութիւն	2
Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Կառավարութիւն	5
Արեւմտեան Հայաստանի Մշակոյթ	6
Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Ժողով	7
Արեւմտեան Հայաստանի Տարագիր Հայութեան ծայնը	8
Յօդուածներ /Ուսումնասիրութիւններ / Սեսակետներ	11
Պետական փաստաթուղթեր	12
Վերջին էջ	15

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ԱՐԵՎՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ

Հինգշաբթի 1 Նոյեմբեր 2018 - Թիւ 5

ԱՐԵՎՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ (ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ)

Երկրորդ գումարման 2018-ի ընտրությունները տեղի պիտի ունենան 22-30 Նոյեմբերին

Քուէարկութեան մասնակցելու մանրամասն ցուցմունքները գտնել էջ 7

ԿԻԼԿԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ՝

Տարածաշրջանին մէջ ապրող Կիլիկիոյ այլ բնիկ ժողովուրդներու մասնակցութեամբ կը հիմնադրուի՝

ԿԻԼԿԻՈՅ ՀԱՄԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Հիմնադիր խորհուրդի միասնական հաղորդագրութիւնը էջ 5

"...Երեւի ճիշտ կ'ըլլար անուանել Արեւելեան Հայաստան"

Սեմիոն Բաղդասարով

Միջին Արեւելքի եւ Կեդրոնական Ասիոյ ուսումնասիրութեան Կեդրոնի տնօրէն Սեմիոն Բաղդասարովը Վլադիմիր Սոլովիովի հետ հարցազրոյցին խօսած է Հայաստանի Հանրապետութեան ներկայ անուանման մասին:

Աւետեան Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ՝ Արմենակ Աբրահամեանը, Սեմիոն Բաղդասարովին, անձնապէս կը հանձնէ Աւետեան Հայաստանի Հանրապետութեան պատվոյ քաղաքացիութեան վկայականը:

«Հայկական ամենամեծ սփիւռքը Ռուսաստան կը գտնուի, ուր կ'ապրին նոյնքան հայեր՝ որքան Արեւելեան Հայաստանի մէջ, որ ներկայիս կը կոչուի Հայաստանի Հանրապետութիւն: Ինչու կ'ըսեն Արեւելեան Հայաստան, որովհետեւ երբ ինծի կ'ըսեն Հայաստանի Հանրապետութիւն՝ ես կը պատասխանեմ, դէմ չեմ պաշտօնական այս... (Շարունակութիւնը էջ 2)

Խմբագրական

Ի՞նչքան ազգային խնդիրներ դեռ պիտի զոհաբերուին, վասն... միտքի ազատութեան իրաւունքին

ՄԱԿ-ի Մարդու Իրավունքներու Հռչակագիրի նախաբանը որպէս հիմք ընդունած է՝ թէ.

"Ողջ մարդկային էակները ծնած են ազատ եւ հաւասար, արժանապատուութեամբ եւ իրաւունքներով"

Սոյն հռչակագիրի 18, 19, 20, 21 եւ այլ յօդուածները կը յստակեցնեն մարդկանց ազատութեան անբեկանելի իրաւունքները՝ կեանքի տարբեր ոլորտներէն ներս եւ տարբեր դրսեւորումներով, ներառեալ միտքի, հաւատքի եւ խօսքի իրաւունքները:

Սակայն յօդուած 3-ը նախապէս կը զգուշացնէ թէ.

"Իւրաքանչիւր որ ունի ապրելու, ազատութեան եւ անվտանգութեան իրաւունքներ":

Հետեւաբար, երբ մարդ կ'օգտուի հռչակագիրի ընդունած եւ որդեգրած որեւէ մէկ իրաւունքէն, ան պարտաւոր է ՆԱԽ նկատի ունենալու՝ եւս այլ մարդկանց *"...ապրելու, ազատութեան եւ անվտանգութեան"* իրաւունքները:

Այլ խօսքով, հռչակագիրը պէտք է հասկնալ եւ այնտեղ սահմանուած իրաւունքները կիրառել համապարբակ տրամաբանութեամբ եւ ոչ թէ մասնատուած կամ նախընտրութեան եղանակով:

Նկատի ունենալով որ ազգը մարդկային հաւաքականութեան մը արտայայտումն է, ուրեմն այն ինչ կը վերաբերի մարդկանց իրաւունքներուն, կը վերաբերի նաեւ անոնց հաւաքական իրաւունքներուն, այսինքն ազգային իրաւունքներուն: Հետեւաբար ազատ միտքի կամ արտայայտութեան իրաւունքը բացարձակ իրաւունք մը չէ, այլ պայմանաւորուած է ազգի *"...ապրելու, ազատութեան եւ անվտանգութեան"* իրաւունքներով:

Երբ խօսքի եւ միտքի ազատութիւնները կը վերաբերին ազգային հարցերուն, ապա այն ազատութիւնները պարտաւոր են ներդաշնակ ըլլալու ազգային գերագոյն շահերուն եւ անվտանգութեան, պատմագրական զարգացման տրամաբանութեան հետ:

Անթուլատրելի են ազգային արժէհամակարգը կործանող եւ ազգային իրաւունքներուն հակասող այլանդակ եւ կործանարար այն բոլոր միտքերն ու արտայայտութիւնները, որոնք վերջերս կը տարածուին հասարակութեան մէջ խօսքի ազատութեան պատրուակով: Անոնք փաստացի կը համարուին չարաշահումն ու խախտումը մարդու իրաւունքներուն, միտքի եւ խօսքի ազատութեան սկզբունքներուն, եւ ենթակայ են թէ՛ ազգային եւ թէ՛ միջազգային ատեաններուն ամօթեւ հաշուետւութեան:

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութիւն

Արեւմտեան Հայաստանիը պէտք է ներկայ գտնուի մեծ պատերազմի 100-ամեակի արարողութեան

Պաշտօնական դիմում՝ ուղղուած նախագահ Մակրոնին, Հոկտեմբերի 6, 2018 թ.

Փարիզ 06 Հոկտեմբեր, 2018
Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահ
Էմանուէլ Մակրոնի ուշադրութեան,

Պարոն Նախագահ

2018 թ.-ի Հոկտեմբեր 5-ին, ծանր, բայց հանդիսաւոր մթնոլորտի մէջ, Ղուք պատմական որոշում կայացուցիք՝ Շառլ Ազմաւուրին արժանանացնելով ազգային մեծարման, որպէս դերասան եւ ֆրանսացիի եւ հայու ընդհանուր ժառանգութիւնը կրող անձի: Մարդու մը ազգային մեծարման, ով իր խորունկ յետքը թողեց ոչ միայն բազմաթիւ ֆրանսացի եւ հայ սերունդներու, այլեւ ամբողջ աշխարհի բոլոր տղամարդկանց եւ կանանց հոգիներէն ներս՝ դառնալով Մարդկութեան Արդարդատ Գործիչ:

Մենք միայն կրնանք համաձայն ըլլալ ձեր միանշանակ եւ միաբանող որոշման հետ, եւ խոնարհաբար Ձեզի կը յղենք մեր շնորհակալութիւնը:

Նաեւ շնորհակալութիւնը այն բոլոր մարդկանց՝ որոնց կամքը ներկայացնելը իմ պարտականութիւնս է, որոնք Ցեղասպանութենէն վերապրած հայերու ժառանգներն են:

Անոնց՝ որոնք նկարագրուած են Մեծ Երզնիի երգի հետեւեալ հատուածին մէջ.

<< Մահը վրայ հասաւ առանց անոնց տարիքը հարցնելու, քանի որ անոնք մեղաւոր էին՝ Հայաստանի զաւակն ըլլալուն համար>>:

Հայաստանի այս զաւակները, Պարոն նախագահ, որոնք ներգրաւուած էին Արեւելեան Լեզիոնին մէջ եւ կը գտնուէին Ֆրանսայի հովանիին ներքոյ, որպէսզի Կիլիկիան ազատագրէին եւ դառնային Արեւմտեան Հայաստանի ազգային բանակի կորիզը:

Հայաստանի այս զաւակները, Պարոն նախագահ, այս Հայաստանը Արեւմտեան Հայաստանի տարածքէն՝ որ ձանջցուած է Ֆրանսայի եւ դաշնակից պետութիւններուն կողմէ, եւ դարձած է Մեծ պատերազմի ռազմական ոյժ:

Հայաստանի այս որդիները, Պարոն նախագահ, որոնց առաջնորդած եւ ղեկավարած էր իրենց նախագահ Պօղոս Նուբար փաշան՝ պատրաստուած էին իրենց հայրենիքի լիարժէք ազատագրման համար:

«Մեծահոգի Ֆրանսան հպարտօրէն կը յիշէ, որ ինքը պատիւն ունեցած է Հայաստանի որդիներուն բազմաթիւ սուիները վստահելու, զորս անոնք ոգւորութեամբ կրած են»:

1920 թ.-ի Օգոստոս 19, Զօրավար Գուդո

Սա այն Հայաստանն է, Պարոն նախագահ, որ ես, ընտրուելով իմ ժողովուրդիս կողմէ որպէս առաջնորդ՝ պատիւն ունիմ այսօր ներկայացնելու զիրենք եւ պաշտպանելու 100 տարի առաջ ձեռք բերուած անոր իրաւունքները:

Ինչպէս կը յիշեցնէ եւ ցոյց կուտայ պատմութիւնը, Հայաստանը Արեւմտեան Հայաստանի տարածքին՝ բաժնուեր է Օսմանեան կայսրութենէն, սակայն ներկայացուցականութեան երկար բացակայութենէն յետոյ՝ այսօր վերակազմաւորուել է ըստ Նախագահ Պօղոս Նուբար փաշայի կողմէ ստեղծուած եւ կազմուած պաշտօնական հաստատութիւններուն:

Հետեւաբար, որպէս Մեծ պատերազմի պատերազմող երկիր՝ ես կը խնդրեմ Ձեզմէ ձեր թոյլտւութիւնը, մասնակցելու Մեծ պատերազմի զինադադարի եւ Փարիզի արձանագրութիւններու պայմանագիրներու 100-ամեակին նուիրուած արարողութիւններուն, որոնք կրնան ծառայել որպէս մեր պետական հաստատութիւններու պաշտօնական ճանաչման հիմք:

Պարոն Նախագահ թոյլ տուէք Ձեզի յղելու իմ յարգանքը:

Յոյս ունիմ, որ դուք կը կարդաք իմ յարգալից վերաբերմունքին հաւաստիանալու համար:

**Յարգանքով,
Արմենակ Արախամեան
Արեւմտեան Հայաստանի
Ազգային Խորհուրդի Նախագահ**

(Շարունակութիւն առաջին էջէն)

"...երեւի ճիշտ կ'ըլլար անուանել Արեւելեան Հայաստան"

անուանման, բայց երեւի ճիշտ կ'ըլլար անուանել Արեւելեան Հայաստան, որովհետեւ ան պատմական Հայաստանի 7 տոկոսն է», ըսած է Բաղդասարովը:

Յիշեցնենք, որ 1917թ.-ի Դեկտեմբեր 29-ին Խորհրդային Ռուսաստանի ժողովմային կողմէ ընդունուած «Թիւրքահայաստանի մասին» (Արեւմտեան Հայաստան) Դեկրետով ձանջցուած է Թիւրքահայաստանի (Արեւմտեան Հայաստան) հայութեան ազատ ինքնորոշման իրաւունքը՝ ընդհուպ մինչեւ լիակատար անկախութիւն:

1920թ.-ի Յունուար 19-ին Փարիզի Վեհաժողովի ժամանակ՝ Դաշնակից Տերութիւններու Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ դէ ֆակտո (de facto), իսկ 1920թ.-ի Մայիս 11-ին Սան Ռէմոյի վեհաժողովին ժամանակ դէ յուրէ (de jure) ձանջցուեցաւ որպէս անկախ եւ ինքնիշխան պետութիւն: 1920թ.-ի Նոյեմբեր 22-ին ԱՄՆ-ի նախագահ Վուդրօ Ուիլսոնի Իրաւարար վճիռով որոշուեցաւ հայ-թրքական սահմանը:

Հարկ է նշել, որ Արեւմտեան Հայաստան Պետութիւնը ՄԱԿ-ի կողմէ չէ ձանջցուած՝ Թիւրքիոյ կողմէ բռնագրաւուած ըլլալուն պատճառով:

Յիշեցնենք, որ 1894-1923թթ. -ներուն. Արեւմտեան Հայաստանի գրաւուած տարածքներուն թրքական երեք կառավարութիւններուն կողմէ բնիկ հայ ժողովուրդը ենթարկուել է Ցեղասպանութեան:

Կարին (Էրզրում) քաղաքը Արեւմտեան Հայաստանի պաշտօնական մայրաքաղաքն է, որ ձանջցուել է դաշնակից պետութիւններուն կողմէ 1920-ին:

Արեւմտեան Հայաստանն ու Արցախի հարցը

ԱՐԵՒՍՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ — ՀՀ նախագահ Արմէն Սարգսեանը Հոկտեմբերի 8-էն 9-ը այցելած է Մոսկուա, ուր հանդիպած է Ռուսաստանի արտգործնախարար Սերգէյ Լաւրովի եւ անոր տեղակալ Գրիգորի Կարապինի հետ:

Նախօրոք Սարգսեանը մեկնած էր Նիւ Եորք եւ Փարիզ, մայրաքաղաքները երկու պետութիւններուն՝ որոնք Մինսկի խումբի համանախագահներն են: Երեւան վերադառնալէ անմիջապէս ետք՝ ՀՀ նախագահը մեկնած է Ստեփանակերտ, ուր հանդիպում ունեցած է Արցախի Հանրապետութեան նախագահ Բակօ Սահակեանի հետ: Այս առումով Մոսկուայի փորձագէտներու ընկերակցութեան մէջ խօսակցութիւններ կան, որ Սարգսեանը կ'իրականացնէ «մաքոքային դիւանագիտութիւն», որ կապուած է Ղարաբաղեան հարցի կարգաւորման նոր տարրերակներուն հետ:

Այնուհետեւ, EVN Report-ին տուած հարցազոյցին՝ Հայաստանի մէջ ԱՄՆ-ի դեսպան Ռիչարդ Միլըր բառացիօրէն րսաւ. "Ես զարմացած էի, երբ ժամանեցի այստեղ եւ պարզեցի, որ ինծի հանդիպած հայերու մեծամասնութիւնը դէմ էին բանակցային գործընթացով գրաւեալ տարածքներու վերադարձին:

Ես զարմացած եմ այն իրողութեան, որ Հայաստանի մէջ փաստացիօրէն հնարաւոր չէ որեւէ քննարկում որ կ'առնչուի ընդունելի փոխզիջումներուն եւ լուծումներուն: Երկար տարիներու ընթացքին, իմ կառավարութեան կարծիքով՝ այդ տարածքները բռնագրաւուել են, որպէսզի յետագային օգտագործուին «տարածքներու դիմաց կարգավիճակ» բանաձեւին համար":

Դեսպանի այս յայտարարութիւնը աղմուկ յառաջացուցած է Հայաստանի մէջ:

Մենք ուզեցինք ծանօթանալ Արեւմտեան Հայաստանի դիրքորոշման Արցախի հարցին, ուստի եւ դիմեցինք Հայաստանի Ազգային Խորհուրդի նախագահ Արմենակ Աբրահամեանին (Արցախեան ազատամարտի վետերան):

Արմենակ Աբրահամեան. - Նախեառաջ կ'ուզեմ շնորհակալութիւնս յայտնել Արեւմտեան Հայաստանի եւ Արցախի միջեւ յարաբերութիւններուն անդրադարձող ձեր հետաքրքրութեան համար:

Սակայն Արցախի հիմնահարցի մասին Արեւմտեան Հայաստանի դիրքորոշումը յայտնելէ առաջ, պէտք է փոքր ինչ վերանայինք պատմութեան էջերը:

1920 թ.-ի Ապրիլին, Սան Ռէմոյի վեհաժողովին՝ զբաղեցանք Ղարաբաղի հարցով, ուր զլխաւոր Ղաշնակից Պետութիւններն ամփոփելով յայտարարեցին, որ Ղարաբաղը անբաժանելի մասն է 1920 թ.-ի Հայկական Պետութեան՝ Արեւմտեան Հայաստանի տարածքին, — նոյն պահին դէ ֆակտօ ձանջցուած եւ մէկ ամիս ետք նաեւ դէ յուրէ ձանջցուած:

Այս ամէնը յայտարարագրուած է Սեւրի պայմանագիրի 92-րդ յօդուածով.

3օդուած 92

Հայաստանի սահմանները Կրաստանի եւ Ատրբէյջանի հետ՝ համապատասխանաբար կ'որոշուին շահագրգիռ Պետութիւններու համաձայնութեամբ:

Այս կամ այն պարագային, եթէ շահագրգիռ Պետութիւնները չկարողանան համաձայնիլ՝ ապա 89-րդ յօդուածով նախատեսուած որոշումը կը կայացուի, որով կ'որոշուի անոնց սահմանագիծը ընդհանուր համաձայնութեամբ, ինչը կ'իրականացուի զլխաւոր Ղաշնակից Ռուսերուն կողմէ, որոնք կը պարտաւորուին տեղւոյն վրայ գծելու գանոնք:

Այս առումով կը ցանկանայի նաեւ յիշեցնել, որ 2016 թ.-ի Յունիս 24-ին՝ ես վաւերացուցած եմ Սեւրի պայմանագիրը, Արեւմտեան Հայաստանի անունով, ինչը կը նշանակէ, թէ շատ յստակ է, որ Արեւմտեան Հայաստանի համար չկայ Արցախի տարածքային խնդիր, այլ կայ միայն մէկ հարց՝ մեր պետութեան եւ Ատրբէյջանի

միջեւ սահմանագիծի սահմանազատման խնդիր, միջազգային իրաւունքի հիմամբ, եւ Արցախի հարցը՝ անոր միաձուլման խնդիրն է Հայաստանի հետ, ինչը կարգաւորուած է 1920 թուականին:

Այնուամենայնիւ, Արցախի տարածքները՝ որոնք կը վերաբերին Քարվաճառի եւ Լաչինի տարածաշրջաններուն, ազատագրուած են զինեալ այն ուժերուն կողմէ՝ որոնք կը բաղկանային Արեւմտեան Հայաստանի կամաւորներէն, եւ յատկապէս Ազատագրական բանակէն, որոնք 1993 թ.-ի Ապրիլ 1-ին զնդապետ Յովսէփ Յովսէփեանի իրամանատարութեան տակ ստեղծուած զինուած ուժերն էին:

Սա կը յատկանշէ, որ այդ շրջանները օրինականօրէն կրնան համարուիլ Արեւմտեան Հայաստանի տարածքներ, որոնք ազատագրուած են Հայ ազատամարտիկներու զոհաբերութեամբ, ընդ որում նաեւ Արեւմտեան Հայաստանի մարտիկներու:

Մենք բացայայտեցինք հայ հասարակութեան մէջ գոյութիւն ունեցող տարբեր հայեացքներ, ներառեալ Երեւանեան կեղծ-մտաւորականի տեսակէտը, որ նիւթապաշտական մանրաթելէն կախուելով՝ կը ցանկայ Արեւմտեան Հայաստանը վարձով տալ Թիւրքիային:

Այսպիսով, միանգամընդմիջտ պարզ ըլլայ բոլորի համար, որ Արեւմտեան Հայաստանի տեսակէտը յստակ է, ո՛չ Արեւմտեան Հայաստանը ո՛չ ալ Արցախը որպէս գոյք առետուորի, առք ու վաճառքի բանակցութիւններու ենթակալ պիտի չըլլայ:

Այս հարցով Թիւրքիան պարտքեր ունի Արեւմտեան Հայաստանին, եւ այդ պարտքերը ամէն տարի կ'աճին: Թիւրքիոյ պարտքերը չեն վիճարկուիր:

ԱՄՆ-ը եւ Եւրոպան ունին լաւ ձեւակերպուած իրաւական պարտաւորութիւններ եւ պարտականութիւններ հայկական տարածքներու անկախութեան խնդրով, ամէն ինչ կախուած է հայ ժողովուրդէն եւ անոր վճռականութենէն՝ իրականացնելու համար Արեւմտեան Հայաստանի, Արցախի, ուստի եւ ամբողջ Հայաստանի անկախութիւնը:

Այդ պատճառով է, որ որոշ պետութիւններու կողմէ կառավարուող ներքին ուժեր կը փորձեն բաժնել հայ հասարակութիւնը, որպէսզի ան չկարողանայ կեդրոնանալ իր գոյութեան էական խնդիրներուն վրայ, իր ինքնիշխանութեան եւ անկախութեան հիմնահարցերուն վրայ:

Այդ ուժերը կը ցանկան պառակտել ոչ միայն հայ հասարակութիւնը՝ այլեւ հայկական տարածքները, հաւատալով, որ կայ քաղաքական առաջնահերթութիւն, բայց իրականութեան մէջ Արցախի հարցը կը վերաբերի Արեւմտեան Հայաստանի հարցին: Կարճ ասած՝ Հայաստանի անկախութեան հարցը անբաժանելի եւ անքակտելի է իր իրական տարածքներէն:

Մենք պէտք է հետեւողական ըլլանք, որեւէ անհատներ եւ/կամ կառոյցներ՝ որոնք կոչ կ'ընեն կասկածի տակ դնելու Արեւմտեան Հայաստանի անխախտելի իրաւունքներն ու Հայաստան Պետութեան անբաժանելիութիւնը (այստեղ կը խօսիմ Հայաստան Պետութեան մասին, եւ ոչ միայն այսօրուայ Հայաստանի Հանրապետութեան մասին), անոնք մեր ազգի գերեզմանափորներն են, եւ հայ բնիկ ազգի համակարգուած բնաջնջման զինուած ծեռքերն են, քանի որ մենք միշտ մեր երեխաներու հեղուղ արիւնով կը վճարենք:

Այնուամենայնիւ, ես աւելի շատ, եթէ ոչ առաւել շատ՝ ուշադրութիւն կը դարձնեմ հայ ժողովուրդի ծայրին եւ վճռականութեան, եւ յատկապէս հայկական մարտական աշխարհին, քան որոշ դիւանագէտներու կամ քաղաքական գործիչներու յայտարարութիւններուն: Կը փափաքիմ, որ ուղերձս ձիշդ հասկցուի:

Պարզ է, մենք թոյլ չենք տար, որ որեւէ մէկը մեր փոխարէն որոշէ մեր պետութեան ապագան, մեր ազգային անվտանգութիւնը, մեր անկախութիւնը եւ մեր ինքնիշխանութիւնը, մենք օրինական ենք եւ այդ գիտենք, մենք կը յիշենք մեր երեցներու աննկարագրելի զոհաբերութիւնն ու տառապանքը, մենք պայքարող սերունդին մասը կը կազմենք եւ գիտենք, որ մեր առաքելութիւնը չէ աւարտուած:

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Կառավարութիւն

Նախագահական Հրամանագիր Թիւ 50 – 2018.10.30

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահական
Խորհուրդի կազմում կատարուած փոփոխութեան վերաբերեալ
Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահը,

Համաձայն ԱՀՀ Սահմանադրութեան ԳԼՈՒԽ V Յօդուած 82,
**Յօդուած 82. Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան
Նախագահը օրէնքով սահմանուած կարգով կը ձեւաւորէ իր
աշխատակազմը (Նախագահական Խորհուրդը):**

Հանրապետութեան Նախագահի վարձատրութեան,
սպասարկման եւ անվտանգութեան ապահովման կարգը կը
սահմանուի օրէնքով:

Կը հրամանագրէ ;

Յօդուած ա – Ազգային Անվտանգութեան Խորհուրդի
քարտուղար նշանակել Հովսէփ ՂԱԶԱՐԵԱՆ :

Յօդուած ք – Հրամանագիրը կը հրապարակուի Արեւմտեան
Հայաստանի Հանրապետութեան Պաշտօնական տեղեկագրով:

Կարին, 30.10.2018 թ.

Արմենակ ԱՐՐԱՀԱՄԵԱՆ

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ

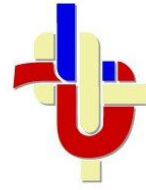
Արեւմտեան Հայաստանի Խորհրդարանի պատգամաւորութեան թեկնածուներու նախընտրական քարոզչութեան ավարտը²³ Հոկտեմբեր 2018

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային Խորհուրդի նախագահ Արմենակ
Աբրահամեանի նախագահութեամբ, ընտրական Հանձնաժողովի նա-
խագահ Աղվան Դոնաքանեանի, Վարչապետ Գառնիկ Սարգիսեանի,
Ազգային Խորհուրդի եւ Կառավարութեան անդամներու ներկա-
յութեամբ, Երեկ երեկոյան տեղի ունեցաւ նիստ որտեղ որոշուած է
Արեւմտեան Հայաստանի Խորհրդարանի պատգամաւորութեան թեկ-
նածուներու նախընտրական քարոզարշավի ավարտը սահմանել
2018 թ. Հոկտեմբերի 30-ը:

Ընտրական հանձնաժողովը, Սահմանադրութեան եւ Արեւմտեան
Հայաստանի Հանրապետութեան ընտրական օրենսգրքի հիման
վրայ որոշուած է.

- Հաստատել Ընտրական հանձնաժողովի կողմէ ներկայացուած
77 թեկնածուներու ցանկը,
- Այս ցանկը 2018 թ. Նոյեմբերի 22-էն մինչեւ 2018 թ. Նոյեմբերի
30-ն ինկած ժամանակահատուածին կը դրուի քվեարկութեանը.
քվեարկութիւնը կ'ըլլայ գաղտնի եւ, նախատեսուած է մի քանի
լեզուներով: Քվեարկութեան մասին տեղեկատուութիւնը կը տա-
րածուի մեր կայքերու եւ սոցիալական ցանցերու միջոցով:
- Ընտրութիւններու արդիւնքները կը ներկայացուին 2018 թու-
ականի Դեկտեմբերի 8-էն մինչեւ Դեկտեմբերի 31-ը նախա-
գահական հրամանագրով Արեւմտեան Հայաստանի քաղաքա-
յինքներուն:

ՈՂՋՈՅՆԻ ԽՕՍԸ

Լիբանանահայ Գրական Շրջանակի հիմնադրման 70-րդ յոթելեանի առիթով

Յարգանձար Ատենապետ Յովհաննես Փալանձեան,
Ատենադպիր Տինա Նորշահեան, Ընդհանուր Խորհրդատու Մեթր
Գասպար Տէրտէրեան եւ վարչական անդամներ՝ Լիբանանահայ
Գրական Շրջանակի - Պէյրութ:

Թոյլ տուէք՝ Արեւմտեան Հայաստանի իրաւականօրէն եւ
գործնականօրէն շարունակուող 1920 թուին անկախ ճանաչուած
պետութեան վարչապետի հանգամանքովս, նաև՝ որպէս
տարագիր Սուրիահայ ճարտարագէտ, ողջունել ձեզ, ձեր
միութեան հիմնադրութեան 70-րդ պարտաւորեցնող
տարեդարձին ուրախ առիթով՝ հարազատութեան ջերմ
զգացումներով:

Տարագիր Սուրիահայ մը ըլլալով՝ քաջածանօթ եմ՝
Լիբանանահայ Գրական Շրջանակի անցած ու տոկացած
տասնամեակներու ուղիին դժուարութիւններուն, աշխոյժ
գործութեան եւ օրինակելի իրագործումներուն: Կրնամ վկայել թէ՝
դուք եւս կրնաք կրկնել անմահ Շառլ Ազնաւուրի հետ թէ՝ դուք
բնա՛ւ չէք սիրած պարտութիւնը, բնա՛ւ՝ չէք կրցած հաշտուիլ
պարտութեան հետ...:

Մենք գիտենք եւ կը գնահատենք այն, որ դուք եղաք այն միակ
մշակութային միութիւնը Լիբանանի մէջ, որ կախեալութիւն
չունեցաւ՝ աւանդական կուսակցութենէ մը, կազմակերպութենէ
մը, կամ՝ պետութենէ մը, եւ մնացիք ու գործեցիք՝ անկախօրէն եւ
ազատօրէն...: Եւ՝ այս իսկ պատճառով՝ ունեցաք նիւթական
լեռնակուտակ դժուարութիւններ եւ տասնամեակներ զրկուեցաք
սեփական տուն եւ կեդրոնատեղի ունենալէ, բայց շարունակեցիք
ձեր աշխոյժ գործունէութիւնը, առանց վիատելու, քանի որ դուք
ունիք վսեմ տեսլական մը, որ հիմնովին հակառակն է՝ տիրող
աւանդական ղեկավարութիւններու անդամալուծող եւ ամլացնող
քաղաքականութենէն..., եւ այսպիսով եղաք՝ յառաջապահ,
ռահվիրայ միութիւն:

Արեւմտեան Հայաստանի Իրաւականօրէն շարունակուող
պետութեան կառավարութեան ուրախութիւն եւ գոտապնդում կը
պատճառէ այն, որ ձեր միութիւնը՝ ոչ միայն չէ մոռցած՝
Արեւմտեան Հայաստանի բռնագրաւեալ մնալը, կը գիտակցի՝ իր
հայրենագրկեալի, տարագիրի ինքնութեան, այլեւ՝ գործնապէս
որդեգրած է Տարագիր Արեւմտահայութեան Համասփիւռքեան
Քոնկրէսի ծրագիրը, որ կը միտի Արեւմտեան Հայաստանի
ազատագրութեան, որ նպաստն է իմ գլխաւորած
կառավարութեան, որ արդէն իսկ ստեղծած է՝ տարագիր
Արեւմտեան Հայաստանի Հայութեան ներկայացուցչական,
այսինքն՝ ընտրովի կառոյցը, Խորհրդարանը, եւ կը ջանայ
դառնալ՝ կեդրոնական եւ միակ լիազօր կառոյցը տարագիր
Արեւմտեան Հայաստանի Հայութեան:

Եւ մենք վստահ ենք, որ տարագիր Արեւմտեան Հայաստանի
Հայութեան սփիւռքացած մեծամասնութիւնը պիտի հետեւի ձեր
ուղիին՝ եթէ ծանօթանայ ձեր անցած ու տոկացած
տասնամեակներու ուղիին, քանի որ ան արդէն՝ յուսախաբուած է
սփիւռքի աւանդական ղեկավարութեան կրաւորականութենէն,
անտարբերութենէն եւ անգործութենէն, բայց պիտի ջլուսալքուի՝
երբ ծանօթանայ ձեր ուղիին, եւ պիտի միանայ այնպայման՝
Արեւմտեան Հայաստանի ազատագրութեան ուղիին:

Ուրեմն, կ'ողջունեմ ու կը շնորհաւորեմ ձեր միութեան 70-
ամեակը, մաղթելով՝ որ մենք կը տօնենք նաև՝ ձեր միութեան 80-
ամեակն ու աւելին:

Վարձքը կատար՝ ձեր միութեան հիմնադիրներուն եւ բոլոր այն
գործօն անդամներուն, որոնք եօթը տասնամեակ պահպանած են
այս յառաջապահ ու ռահվիրայ միութիւնը:

Գառնիկ Վահագնի Սարգիսեան
Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Վարչապետ

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Կառավարութիւն

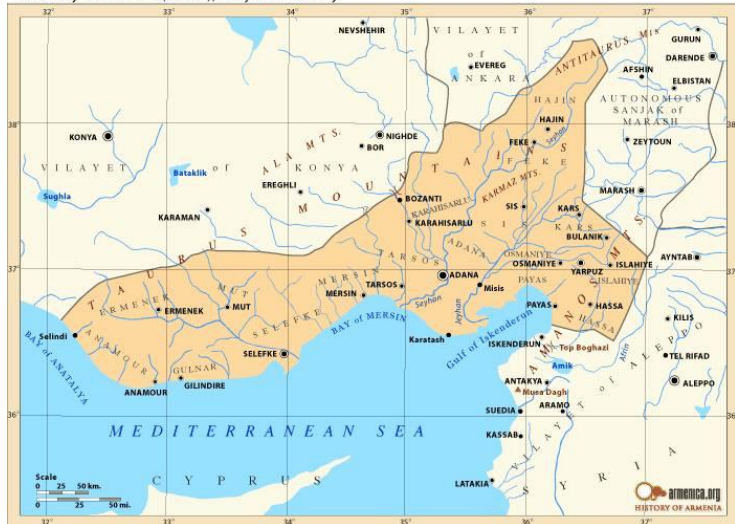
Կիլիկիոյ Հայերու Ազգային Խորհուրդը Կը լծուի քաղաքական գործընթացի երկրորդ փուլին (2)

Մամլոյ հաղորդագրութիւն

Մէկ տարուան ընթացքին տեղի ունեցած շարք մը երկկողմանի եւ բազմակողմանի խորհրդակցութիւններէ ետք, եւ Ա.Համաշխարհային Պատերազմի աւարտին պարտուած օսմանցիներու յանձնուելու 100-րդ տարեդարձին, 30 Հոկտեմբեր 1918-ին Մուղոսի զինադադարի համաձայնագիրին արիթով, այսօր 30 Հոկտեմբեր 2018-ին Բէյրութի մէջ, Կիլիկիոյ Հաւաքական Ազգային Խորհուրդի գերագոյն գործադիր մարմինի խումբ մը անդամներ եւ կարգ մը ուրիշներ՝ որոնք միացան համացանցի միջոցով, ստորագրեցին համատեղ յայտարարութիւն Կիլիկիոյ Հաւաքական Ազգային Խորհուրդի ստեղծման մասին: Այս հաղորդագրութիւնը արտայայտութիւնն է Կիլիկիոյ բնիկ բնակչութեան՝ հայերու, սուրիացիներու, սուրիանիներու եւ այլոց վճռականութեան, ազատագրելու Կիլիկիան գրաւող Թիւրքիայէն:

Կիլիկիոյ Հաւաքական Ազգային Խորհուրդը՝ Կիլիկիոյ բոլոր մշակութային բաղադրիչները ընդգրկող քաղաքական մարմինն է: Ան, Կիլիկիան բռնագրաւող Թիւրքիոյ ձիրանէն ազատագրելու եւ անոր անկախութիւնը իրականացնելու միացեալ պայքարի հարթակն է: Անոր անասան նպատակն է՝ ազատ ու անկախ Կիլիկեան պետութեան հաստատումը հայրենիքի հողին վրայ ու Կիլիկիոյ ժողովուրդի ազատ ինքնորոշման իրաւունքի կիրառումը՝ ըստ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան կանոնադրութեան եւ բնիկ ժողովուրդներու համընդհանուր հռչակագիրին, եւ բոլոր առնչուող միջազգային օրէնքներուն:

The Vilayet of Adana (Cilicia), Early 20th Century

Միացեալ հաղորդագրութիւն

Նախնական Միացեալ Հաղորդագրութիւն՝ Կիլիկիոյ Հաւաքական Ազգային Խորհուրդի Ստեղծման Մասին

Բէյրութ 30 Հոկտեմբեր 2018

Կիլիկիոյ Հայոց Ազգային Խորհուրդի նախաձեռնութեամբ՝ 1921-էն ի վեր բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու բռնաբարման վրայ հիմնուած Թիւրքիոյ արհեստածին պետութեան կողմէ գրաւեալ Կիլիկիոյ որոշ ազգային ուժեր եւ անձնաւորութիւններ հրաւիրուեցան:

Այս ազգային օրինեալ հրաւերին ընդառաջելով՝ ստորագրող այս ազգային ուժերն ու անձնաւորութիւնները զուարեցին շարք մը ժողովներ 15 Հոկտեմբեր 2018-էն սկսեալ, որոնց ընթացքին տրուեցաւ ամբողջ տարածաշրջանի բոլոր քաղաքական, ապահովական եւ ընկերային զարգացումներու ընդհանուր գնահատականը, սկսելով Արցախի Հանրապետութենէն մինչեւ Պաղեստին, անցնելով Հայաստանի Հանրապետութենէն, գրաւեալ Արեւմտեան Հայաստանէն, Կիլիկիայէն, Սուրիական Արաբական Հանրապետութենէն, Իրաքէն եւ Լիբանանէն:

Ժողովականները սերտեցին քաղաքական, ընկերային եւ ապահովական վիճակը անոնցմէ իրաքանչիւրին մէջ: Ամբողջական գնահատականը տրուեցաւ ընդհանուր հետաքրքրութիւն ունեցող հարցերուն, որոնք ժամանակին կը խոչընդոտէին եւ տակաւին կը խոչընդոտեն անկախ համակարգի մը հաստատման, պաշտպանելու եւ զօրացնելու համար:

տարածաշրջանի վաւերական ինքնութիւնն ու ժողովուրդներու ազգային ու մշակութային ինքնութիւնը ընդհանրապէս:

Օսմանեան շրջանի աւարտին 30 Հոկտեմբեր 1918-ին, յաղթանակած Ղաշնակցիներուն եւ պարտուած Օսմանցիներուն միջեւ Մուղոսի մէջ զինադադարի (յանձնուելու) ստորագրութեան օրը նոր ժամանակաշրջան սկսեցաւ տարածաշրջանի բոլոր բնիկ ժողովուրդներուն համար, որոնք յոյս ունէին ազատագրուելու Օսմանեան կայսրութեան ստրկութենէն, եւ կը յուսային շուտով հաստատել ազատ, անկախ ու իսկական ինքնիշխան պետութիւն մը նախնեաց հողին վրայ: Այս յոյսերն ու ձգտումները անհիմն չէին, այլ արդար արտայայտութիւնն էին այդ ժողովուրդներու պայքարին եւ հերոսութեան, առանց որոնց Ղաշնակցի երկիրներու բանակները պիտի չկարենային ծունկի բերել Օսմանցիները: Արարայի ճակատամարտը այն ճակատագրական հանգրուանն էր, որ կոտորեց Օսմանեան բանակի դիմադրութիւնը եւ ծամբայ բացաւ Միջին Արեւելքէն անոր ամբողջական քաշուելուն: Այս ճակատամարտին ազգայնական հայ եւ սուրիացի մարտիկները Արեւելքի Լէզիոնի դրօշակին ներքոյ կողք-կողքի կռուեցան ու առաջին մուտք գործողները դարձան Օսմանեան բանակի ընտիր ուժերուն կողմէ վերահսկուող բարձունքի բերդերէն ներս:

Նոյն ազատութեան, անկախութեան եւ ինքնորոշման ձգտող ազգային ոգիով՝ Արեւելքի Լէզիոնի հերոսները Պաղեստինը Օսմանեան լուծէն ազատագրելէ ետք, ուղղուեցան Կիլիկիա եւ ազատագրեցին զայն 28 Նոյեմբեր 1918-ին: Անմիջապէս սկսեցան կազմակերպել կեանքը այդտեղ, որպէս նախապատրաստութիւն հայերու, արաբներու, սուրիանիներու, ասորիներու, յոյներու եւ այլոց վերադարձին: 1919-ի վերջաւորութեան բնակչութեան թիւը հասաւ 400,000-ի, որոնցմէ 200,000-ը հայեր էին:

Այդ ժամանակ մեր ժողովուրդները նուիրուած էին իրենց ազատութեան, ինքնորոշման իրաւունքի եւ անկախութեան տիրանալուն, սակայն զենքի եւ զինամթերքի ձեռքբերման, իշխանութիւններու եւ պետական կառոյցներու վերահաստատման անկարողութեան եւ Ղաշնակցի բանակներու տեղւոյն վրայ գոյութեան պատճառով, առաջին շրջանին պատանդ դարձան Մանդատին, եւ գերի դարձան օտար քաղաքական որոշումներուն որոնց համար ժողովուրդի պահանջները որեւէ մէկ օր անոնց քաղաքական առաջնահերթութիւններու շարքին չէին եղած: Պայմանները փոխուեցան եւ արտաքին շահերու պահանջներն ընդդիմացան բնիկ ժողովուրդներու շահերուն: Որպէս արդիւնք, հայ ժողովուրդը վճարեց ամենասուղ գինը, կորսնցնելով Արեւմտեան Հայաստանը, եւ մեր ժողովուրդները կիսեցին Կիլիկիոյ կորուստը: Այս կորուստները յօգուտ էին արհեստական պետութեան մը հիմնումին, մեր իրաւունքներու անբաժանելիութիւնն ու մեր գաւազներու մարմիններուն վրայ: Այդ հիշելային պետութիւնը, որ կոչուեցաւ "Արդի Թիւրքիա", պատուհաս եւ բացարձակ չարիք դարձաւ, որ կը շարունակէ ամբողջ Միջին Արեւելքի մէջ սպառնալ խաղաղութեան, ապահովութեան եւ կայունութեան մինչեւ այսօր:

Ժամանակները փոխուած են այսօր եւ անոր հետ փոխուած են բոլոր առարկայական պայմանները: Մեր ժողովուրդները դարձած են աւելի փորձառու եւ տեղեակ իրենց շահերուն ու իրենց իրաւունքներուն եւ ինքնորոշման իրաւունքներու պաշտպանութեան պահանջներուն:

Սուրիոյ դէմ համաշխարհային պատերազմը ոչ միայն ուղղուած էր Սուրիական Արաբական Հանրապետութեան դէմ՝ այլ անոր հիմնական նպատակն էր վերջ դնել ամէն բանի, որ կապ ունի բնիկութեան, ինքնորոշման իրաւունքի եւ ազատ որոշումի հետ, ամբողջ շրջանին եւ ժողովուրդներուն, ու զանոնք յալիստենապէս ենթարկելով օտար տիրապետութեան վերածել իր ամենակարեւոր եւ ամենավտանգաւոր յառաջապահ խարխիւներէն մէկուն, համաշխարհային տիրապետութեան համար:

Համաշխարհային պատերազմը ծախսողեցաւ եւ իր բոլոր նպատակները փոկ եկան, սակայն ան աւարտած չէ դեռ: Այդ ծեւով շրջանը կը մտնէ վտանգաւոր հանգրուան մը, եւ կը հաւասարի կամ կը գերազանցէ պատերազմի վտանգը: Ինչպէս որ պատերազմներու մէջ յաղթանակ արձանագրելը կը պահանջէ փորձառութիւն, խորամանկութիւն եւ խիզախութիւն՝ նոյնպէս պարտութիւնը կը պահանջէ իմաստութիւն եւ խոհեմութիւն, եւ ոչ մէկը կրնայ վստահ ըլլալ այդ իմաստութեան եւ իխոհեմութեան գոյութեան՝ այս ռազմավարական եւ կատաղի պատերազմէն պարտուող կողմին մէջ:

Մօտիկ անցեալի պատմութեան ցաւալի դասերէն օրինակ առնելու տրամաբանութենէն մեկնելով՝ շրջանը ակնհասեալ դարձած էր Առաջին Համաշխարհային պատերազմի աւարտին պարտուած Թիւրքիոյ "պարգեւատրումին", այն պետութեան, որ շարունակ, սպանդներ եւ բռնի տեղահանութիւն կազմակերպած էր հայերու, արաբներու, ասորիներու, սուրիանիներու եւ յոյներու նկատմամբ: Անոր տրուած էր մեծ տարածք

Արեւմտեան Հայաստանի եւ Կիլիկիոյ իրաւունքներուն հաշւոյն՝ այս արհեստական պետութիւնը դարձնելու համար առաջատարը Սուրիոյ դէմ սանձազերծուած համաշխարհային պատերազմին մէջ, անգամ մըն ալ պատուութիւն կրելով...: Միթէ անգամ մըն ալ պիտի "պարգևատրուի"՝ այս պետութիւնը՝ ժամանակ մը ետք կրկին պատուոհաս դառնալու համար շրջանին եւ անոր ժողովուրդներուն, թէ՛ իմաստութիւնը պիտի պարտադրէ ամէն ինչ վերադարձնելու իր բնութեան ու խաղաղութեան, ապահովութեան եւ կայունութեան, վնաս պատճառողներուն վէճարէ տալով իրենց ոճիրին գինը, ու զիրենք մղելու իրենց բնական չափէն ներս, գրկելով զիրենք շրջանի կայունութեան սպառնալու կարողութենէն ու միջոցներէն:

Այս հարցումին պատասխանն ունին միայն շրջանի բնիկ ժողովուրդները՝ կամ թուրքերին, կամ ալ ամենայն վճռակամութեամբ եւ պնդումով, շրջանի պետութիւններու եւ բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու պայմաններուն պարտադրումով:

Սեպտեմբերի վերջին Նիկոլայ Պետրովը, եւ շրջանի խաղաղության, ապահովության եւ կայունության պատմական պատասխանատվությունները, նաեւ բնիկ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքները, անոնց ինքնորոշման բնական եւ բացարձակ իրաւունքները,

Յենելով 4 Օգոստոս 1920-ի այն ատենուան Կիլիկիոյ Ազգային Խորհուրդի Կիլիկիոյ անկախութեան հռչակագիրի ոգին եւ բովանդակութեան,

Յենեղով 4 Օգոստոս 2017-ի Կիլիկիոյ Հայոց Ազգային Խորհուրդի
 իռչակագրի ոգիին եւ բովանդակութեան, ու Կիլիկիոյ անկախութեան
 անընտղ բոլոր վաւերաբողութեւրուն, եւ հրապարակուած այս
 հաղորդագրութիւնն ստորագրած բոլոր կողմերու կամքին,

Շեշտադրելով միջազգային իրաւունքի մեր պարտաւորութեան վրայ, ինչպէս նաեւ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան կանոնադրութեան եւ անկէ բխած միջազգային որոշումներուն եւ իրապարսկանմէտրուն վրայ, մանաւանդ Մարդու Իրաւունքի Համըդհանուր հռչակագիրին, Բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու միջազգային հռչակագիրին եւ Տեղասպանութեան կանխարգելիչ ու պատմութիւն հռչակագիրին վրայ,

Շեշտադրելով բոլոր ժողովուրդներու, մանաւանդ բնիկ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքին վրայ՝

Կը յայտարարենք Կիլիկիոյ Ազգային Խորհուրդի հիմնումը, որպէս զգալաբալակ մարմին, որ կը ներկայացնէ բնիկ ժողովուրդներուն օրինական ծաղունները, այն ժողովուրդներուն որոնք բացարձակ իրաւաւորն են ազատագրելու եւ անկախացնելու Կիլիկիան, ինչը համահունչ է անոր ժողովուրդներուն ինքնորոշման բացարձակ իրաւունքին Կիլիկիոյ հողին վրայ, հետեւեալ քալերով.

1-Այս հաղորդագրութեան վրայ ստորագրող կողմերը կը կազմեն Կիլիկիոյ Ազգային Խորհուրդի գերագոյն հիմնադիր մարմինը:

2-Գերագոյն հիմնադիր մարմինը պիտի պատրաստէ Կրիկիոյ Ազգային Խորհուրդի ներքին կանոնադրութիւնը մէկ ամսուան ընթացքին, եւ զայն պիտի ներկայացնէ Կրիկիոյ Ազգային Խորհուրդի առաջին հիմնադիր ժողովին՝ քննարկումի եւ վաւերացումի համար:

3-Գերագույն հիմնադիր մարմինը, խորհրդակցել է ետք բոլոր առնչակից կողմերուն հետ՝ պիտի հաստատէ Կիլիկիոյ Ազգային խորհուրդի առաջին հիմնադիր ժողովին թուականն ու վայրը, որն ամենաուշը այս թուականէն 90 օրուան ընթացքին պէտք է կայանայ:

4-Կարգ մը հիմնական կողմեր Ազգային ժողովին պիտի միանան իրենց ներքին ընթացակարգերը ամբողջացնելէ ետք, մինչ այդ կրնան մասնակցիլ գերագոյն հիմնադիր մարմինի աշխատանքներուն որպէս բոլոր իրաւունքներն ու իրաւասութիւնները ունեցող կողմ:

5-Այս հաղորդագրությունն միանալ փափաքող եւ Կրիկիոյ ազատագրման ու անկախութեան դատին հաւատացող բոլոր կողմերուն համար դուռը բաց է:

6-Այս հաղորդագրությունը կը հրապարակուի սոյն թուականին:

Կիլիկիոյ Ազգային Խորհուրդի
Գերագոյն Գործադիր Մարմին
Բեյրութ,
30 Հոկտեմբեր 2018 թ.

ՃԱՆՉՆԱՆՔ
ԱՐԵՎՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

ԳԱԻԱՌՆԵՐ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ
ԿԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՆԱՀԱՆԳԸ Ե.ՄԱՍ

Աշխարհագրություն

Վիզէն Կ. ԹՈՍՈՒՆԵԱՆ

Վանի կամ Վասպուրականի նահանգը
բնութեան զարդ մըն է: Կեդրոնը կը
գտնուի Վանայ լիճը իր գեղեցիկ
բնութեամբ:

Լիճի հարավային ափերուն վրայ կը տա-
րածուիւն Կորդուաց լեռները իրենց
Արտօս եւ Եղերով գագաթներով: Լիճի
արեւելեան ափին կը գտնուին Վարազ
լեռը եւ Թի-մարի լեռները: Հւսիսային
կողմը կը գտնուին Սիփան լեռը եւ
Ալատաղի եւ Ծաղկանց լեռները: Լիճի
արեւմտեան կողմը կը գտնուի Նեմրուտ
սարը: Այս-պիսի լեռնաշղթաներու մէջտեղ
կը տարա-ծուի Վանայ լիճը, որու մէջ կը
թափին շատ մը գետեր կազմելով
հովիտներ ու կանաչապատ բնութիւն:

Կասպուրականի կլիման անմնան է եւ շատ աւելի մեղմ Կարինի կամ Երզրուի կլիմայէն: Չմեղը այնքան պաշտ չէ, իսկ ամառն ալ շատ տաք չէ: Կանաչ լիճի արեւելեան ափէն արեւ-մտնան ափ ժամանակին նստով կ'երթային տասներկու ժամէն, մինչ ցամաքային ձամբան կը տեսիլ երեք օր: Ափերուն վրայ տարածուեցան շատ մը քաղաքներ եւ բերդեր շատ ինն ժամանակներ: Այդ բերդերն նշանաւոր էին Արձէշի, Ալջա-ւազի, Խլաթի, Դատաւակի, Ուտանի եւ Կանի բերդերը:

Վան-Տոսպ բաղաբնի դէպի հիւսիս ասպ դէպի արեւմուտք կը գտնուին չորս գաւառներ՝ Թիմար, Բերկրի, Արճէշ եւ Ալշաւազ: Վանէն դէպի հարաւ եւ ասպ արեւմուտք կը գտնուին Հայոց Ձորը, Գետաշըն եւ Կարճկանը: Այս երեք գաւառները Վանին հետ կը գտնուին Վանայ լիճի ծովափին վրայ: Իսկ ներքին գաւառներն են Բերկրի, Արճակ, Սարա, Խօշափ, Նորտուզ, Շատախ, Սոկս եւ Կարկառ: Ուրեմն Վասպուրականը կը բաղկանայ տասնվեց գաւառներէ: Ուրջ գաւառ ծով-ափին վրայ եւ ուր գաւառ ներքին շրջանին մէջ:

Վան.Տոսպը նշանաւոր է իր պտուղներով, Շամիրամի ջրանցքով, Այեթնատանով, Վանի բերդով և երկազագաթ Վարազ լեռով: Վարազ լեռան վանքերուն վրայ կը գտնուիին Վարազի և Սուրբ Գրիգորի վանքերը: Վանէն դէպի լճափ կը տարա-ծուի պատմական Աւանց գիւղը, որ Վանի նաւահանգիստն է: Այս գաւառին մէջ կը գտնուի նաեւ Արտամետ գիւղը իր նշանաւոր խնձորով:

Թիմարը նշանաւոր է իր լեռներով, գաւառին մէջէն դէպի լիճ կը հոսի Սեւ կամ Մարմէտ գետը: Թիմարի ափերուն դիմացը լիճին մէջ կը գտնուին երկու պատմական կղզիներ իրենց մենամասններով, անոնք են Լիմ եւ Կտոց անապատները. որոնք պաշտամունքի վայր ըլլալով հանդերձ. կոտորածներու ժամանակ մեծ թիւով ժողովուրդ պատսպարած եւ կերակրած են: Գիւղերէն նշանաւոր են Զանիկը. Մարմէտը. Ալիւրը, Վերջինը ըլլալով ամենաբազմամարդ գիւղը եւ յայտնի իր խաղողի այգիներով:

Բերկրին նշանաւոր է իր երկու դաշտերով, անոնք են Բերկրի-Օվան. Լիճի ափին եւ գեղեցիկ Աբաղան: Ժամանակին թագաւմ-մարդ, այժմ ամառիկ, ան կը գտնուի Մակուկի խառնութեան ափամասին մօտ: Աբաղայի հիւսիսային կողմը կը գտնուի թանգու-րէքի եւ Թափարիզի երկար հովիտի մէ մէջ: Այս ձորին մէջէն կը հոսի ահեղաշունչ Բանդի-Մահուն Կանի լիճի մէջ թափող ամենամեծ գետը՝ առաւաջուր եւ ձկնա-ռատ: Գաւառին կեդրոնը Բերկրի-Կայան է. գիւղերէն նշանաւոր են Գործնուն եւ Պետիկ-գիւղը:

Արձվեց նշանաւոր է իր պտուղներով եւ խաղողի այգիներով: Այս գաւառին մէջէն կը հոսին երեք գետեր. Ղալի-Չայը, Իրիշատը եւ Ըրըրանը յայտնի ձկնառա-տութեամբ: Կեդրոնը Ականցն է. փոքրիկ քաղաք մը հարուստ այգիներով: Գաւառին մէջ կը գտնուի Ջիւանա-ձորը. ուր կ'ապրին քրտական ցեղեր: Գաւառի հիւսիսային սահմանը կը կազմէ գեղեցիկ Ալագազի շրջան:

Ալշահազի գաւառը նշանաւոր է իր հացահատիկներով. մի քանի տեղերու մէջ ալ կան խաղողի այգիներ: Գաւառի կեդրոնը Արծկէն է. լիճի ափին վրայ գտնուող իր հիմնաւորք բերդի աւերակներով: Գաւառի կեդրոնական մասին մէջ կը գտնուի գեղեցիկ Սիւհանը: միայնակ. համաշաւի. սրածայր ու ռմբաստ:

(Շարունակելի)

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան
Ազգային ժողովի / Խորհրդարանի
Երկրորդ գումարման 2018-ի ընտրութիւններ

Կատգամաւորութեան թէկնածուներու
նախընտրական քարոզչութիւնը ավարտուած է

Յարգելի Հայրենակիցներ

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային Ժողովի / Խորհրդարանի Երկրորդ գումարման 2018-ի ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան 2018-ի Նոյեմբեր 22-էն մինչեւ 30-ը:

Ինրաքանչիւր Արեւմտեան Հայաստանի Հայք, որ կ'ապրի տարագիր սփիւռքի համայնքներուն մէջ, գրաւեալ Արեւմտեան Հայաստանի տարածքներուն, ներառեալ Կիլիկիոյ, կամ Հայաստանի Հանրապետութենէն ներս, իրաւունք ունի մասնակցելու Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային Ժողովի / Խորհրդարանի պատգամաւորներու ընտրութեան գործընթացին:

Այս մասնակցությունը իրաքանչի՜ր Հայու կամքի արտայայտության նուազագույն պարտաւորութիւնն է Արեւմտեան Հայաստանի իրաւունքներուն նկատմամբ:

Մասնակցութեան եղանակը պարզ է, հետեւեալ ձեւով.

1. Այցելեցե՛ք հետեւեալ կայքը. <http://www.western-armenia.eu/WAP/votes/Consultation2018.php>

2. Ձեր առջեւ կը բացուի հետեւեալ էջը.

[illegible]

3. Սեղմելով կարմիր գոյնով **Թեկնածուներու ցուցակ** կապը դուք կը ծանոթանաք պատգամաւորութեան թեկնածուներուն:

4. Ձեր ծայրը տալու իրաւունքը ձեռք բերելու համար, նախ պէտք է մուտքագրէք ձեր անձնական տուեալները՝ որպէսզի անձնապէս դառնաք Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացին:

5. Ապա, ըստ ձեր ազատ ընտրության կ'որոշէք կողմ, դեմ կամ ձեռնպահ ըլլալնիդ՝ սեղմելով հետեւեալ 3 ընտրութիւններէն մէկը.

6. Վերոյիշեալ բոլոր քայլերը կատարելէ ետք, սեղմեցէք **Առաքել**:

Envoyer - Удωρβι - Send - Ποσλать

7. ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ:

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Խորհրդարանական 2018-ի ընտրութիւններու ընտրական Յանձնաժողով

Արեւմտեան Հայաստանի Տարագիր Հայութեան ծայրը

ԳՈՐԾՆԱԿԵՆ ՄԻԱԿ ՃԻՇԴ ԶՕՐԱՇԱՐԺԸ՝ ԱՐԵՎՍՏԱՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԱՅՍՕՐ (2)

ՄԵԹՐ Վ. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

Ուշադրութիւն, ուշադրութիւն՝ Արեւմտահայաստանը կ'ապրի այսօր, իրաւականօրէն՝ գործնապէս՝ ճիշդ գորաշարժի մը շնորհիւ, պետական մտածողութեան արդիւնք՝ իրատես տեսլականի մը հիման վրայ:

Տարագիր Արեւմտահայութիւնը այսօր կը բաժնուի երկու մեծ խումբերու: Մէկը՝ մոռցած է կամ մոռացութեան տուած... Արեւմտահայաստանը, դարձած է՝ ՏԱՐԱԲՆԱԿ արեւմտահայ աշխարհացիի բեկորներ, ՀԱՅՄԱԹԼՈՍՆԵՐ... «Ուր Հաց՝ Հոն Կաց»ի նշանաբանով, անհատական բարօրութեան մղումով, անգիտանալով՝ հաւաքականը...: Միւսը կը գիտակցի իր ՏԱՐԱԳԻՐի իրաւափճակը, մոռցած չէ Արեւմտահայաստանը, կառչած է իր Հայ ինքնութեան պահպանումին: Սակայն, այս խումբը՝ իր կարգին, կը բաժնուի երկու իրարմէ տարբեր ենթախումբերու: Մէկը՝ նախաձեռնող իրաւատէրներու, իսկ միւսը՝ աղաչող պահանջատէրներու...:

Աղաչող պահանջատէրները՝ ոչ մէկ նախաձեռնութիւն կ'առնեն Արեւմտահայաստանի գործնական ազատագրութեան համար, եւ կը բաւականանան՝ Հայոց Ցեղասպանութեան լոկ բարոյական, պատմական ճանաչումը մուրալով ուրիշներէն, նոյնիսկ՝ Մեծ Եղեռնի պատասխանատու տէրութիւններէն...: Եւ՝ Մեծ Եղեռնի 100-րդ տարելիցին անգամ նոյնը մնացին, եւ մոռցան, կամ մոռացութեան տուին Արեւմտահայաստանի հողային դատը, աններելի սրբապղծութիւն գործելով՝ սիոնական «Ամմեռուկ»ը որդեգրելով իբր խորհրդանիշ, ուսնահարելով՝ Մեծ Եղեռնի նահատակներուն, Արեւմտահայաստանի հայաթափումին ու զաթումին յիշատակը, քանի որ Մեծ Եղեռնի գլխաւոր հեղինակը՝ Սիոնիզմն էր, որ յօրինեց Մեծն Թուրանի առասպելը եւ ծրագրեց Փանթուրքիզմի առաջադրանքը, որուն առաջին քայլը պիտի ըլլար՝ հողային անմիջական կապ ստեղծել Թուրքիոյ եւ Ազրպէյճանի միջեւ՝ ձամբէն վերացնելով Արեւմտահայաստանի եւ Արեւելահայաստանի խոչընդոտները, հասնելու համար Կեդրոնական Ասիա եւ մինչեւ Չինաստան: Փանթուրքիզմի այս ծրագրին հեղինակներն էին՝ հունգար, լեհ, ֆրանսացի, գերմանացի ու աստորիացի հրեայ սիոնական պատմագիրները՝ Արմինիուս Վամպելին, Քոնսթանթին Պոմոնցեքին, Լէոն Բախտինը, Ալպրոք Բոնինը եւ Ֆրանց Ֆոն Վերները, գործածելով թրքական ծածկանուններ՝ Մուսթաֆա Ճելալետտին Փաշա, Թեքին Ալի եւ Մուրատ Էֆենտի...: Սիոնիզմի յօրինած Մեծն Թուրանի առասպելը եւ մշակած Փանթուրքիզմի ծրագիրը կը ծառայեն Արեւմտեան իմպերիալիստ տէրութիւններու դէպի Արեւելք ծաւալելու ծրագրին..., որ ուղղուած է նաեւ՝ բարեբախտաբար Ռուսաստանի եւ Պարսկաստանի դէմ...:

Հայոց Ցեղասպանութեան լոկ բարոյական, պատմական ճանաչումը աղաչելով մուրացող այս պահանջատէրներու ենթախումբը՝ չգիտնալ ծեւացուց այն, որ այսպիսի ճանաչումներուն մեծագոյն մասին նշանակութիւնն էր. «Այո՛, եղեր է Հայոց Ցեղասպանութիւն, կը ցաւակցինք, իրաւունք ունինք, բայց՝ առնելիք չունինք»...:

Բացառութիւն կը կազմեն այն ճանաչումները, որոնք փոքրաթիւ են՝ լուրջ, անկեղծ եւ իրաւաբաղաքական նշանակութիւն ունին: Այսպիսիներ են միայն Վենեզուելայի, Ռուսաստանի, Կիպրոսի եւ Զուիցերիոյ ճանաչումները, որոնք ոչ միայն կը ճանչնան, այլեւ՝ կը դատապարտեն, եւ՝ հողային հատուցումը արդար կը նկատեն:

Նախաձեռնող իրաւատէրներու խումբը կը բաղկանայ երեք ջոկատներէ՝ ԱՍԱԼԱ, ՏԱՀԲ եւ Արեւմտեան Հայաստանի Շարունակուող Պետութիւն:

1. ԱՍԱԼԱ (ASALA)

Արեւմտեան Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակի (ԱՀԱԳԲ) քաջասիրտ, սրտոտ եւ անձնագոհ զինուորագրեալները՝ քալեցին զինեալ պայքարի ուղիով, տուին հերոս նահատակներ, որոնց յիշատակութեան օրը՝ 7 Օգոստոսն է: Ասոնք յաջողեցան յաղթական դուրս

գալ իրենց զինեալ պայքարէն, Արեւմտահայաստանի ազատագրութեան դատին ի նպաստ կատարելով միջազգային զինեալ ցնցիչ քարոզչութիւն, որ աւելի լայն արծազանգ գտաւ օտար զանգուածային լրատուութեան միջոցներուն մէջ, քան հայկականին...: Այս զինեալ քարոզչութեան իբր արդիւնք ունեցանք երկու նշանակալից իրաւական շահեր, եւ մէկ բուրժուական շրջնային միջազգային ճանաչում՝ Եւրոխորհուրդին կողմէ:

Իրաւական երկու շահերն էին՝ Պերթրանտ Ռաւէլի հիմնած Ժողովուրդներու Մնայուն Դատարանի 1983 թուի վճիռը, որ Տարագիր Արեւմտահայութեան աշխարհացիի եւ բազմապատկառ բեկորները ճանչցաւ որպէս՝ միասնական ժողովուրդ եւ ոչ թէ՛ հայմաթլոսներու զանգուած: Ասիկա կարելոյ դնաւ ճանաչում ընդ էր, որ մենք կարենայինք օգտուիլ Ալճերիոյ մայրաքաղաքէն բխած ժողովուրդներու Իրաւանց Տիեզերական Հռչակագրէն, 1976 թուին: (Օրինակ՝ այս հռչակագրի 3օր. 3-րդ կ'ըսէ. «Ամէն ժողովուրդ որ արտաքսուած է իր երկրէն՝ իրաւունք ունի իր վերադառնալուն»...: Դժբախտաբար, հայ քաղաքական միտքն ու մամուլը, որոնք յետամնաց են, անտեղեակ մնացին այս խիստ կարելոյ տիեզերական հռչակագրէն, որ փոքր ժողովուրդներուն համար՝ շատ աւելի նպաստաւոր հռչակագիր մըն է քան Մարդու Իրաւանց Տիեզերական Հռչակագիրը):

Երկրորդ իրաւական շահը այն էր, որ տարի մը ետք, 1984 թուին, այս անգամ ալ՝ կոմունիստ Լեյիո Պաստիսի Անուան Հիմնարկին Վենետիկի մէջ կայացուցած Միջազգային Սիմփոզիումը, որուն կը մասնակցէին նաեւ՝ Մեթր Ղուկ. Ռուբէն Պօղոսեան Հալէպէն, մանրամասնօրէն ձեռնեց, ժողովուրդ համարուելու համար, Միջազգային Հանրային Իրաւունքին պահանջած հինգ նախապայմանները, որոնց չորսը (պատմամշակութային) արդէն կը լրացնէին Տարագիր բեկորները, եւ կը մնար լրացնել նաեւ՝ 5-րդ կազմակերպչական նախապայմանը. ստեղծել Տարագիր Արեւմտահայութեան բեկորներուն կեդրոնական, ներկայացուցչական (ընտրովի) եւ միակ լիազօր կառոյցը, որ կրնար ուրեմն ստանալ միջազգային իրաւական անձնատրութիւն (personne juridique internationale), եւ դառնալ՝ Միջազգային Հանրային Իրաւունքի ենթակայ (sujet) եւ իր այս կարգափոխակով կրնար ներկայանալ միջազգային ատենաներու առջեւ, եւ պահանջել՝ Արեւմտահայաստանի անկախ պետութեան ճանաչումը եւ վերականգնումը:

Սակայն, այս ամէնուն անծանօթ մնացին աւանդական կուսակցութիւններուն բոլոր դեկավարներն ու անոնց հովանաւորած մամուլը... որ մեծապէս թերացաւ՝ իր 4-րդ իշխանութեան պաշտօնը կատարելու պարտականութեան մէջ, քանի որ չունէինք եւ չունինք ազատ մամուլ: Ցաւով եւ ափսոսանքով կ'ըսենք՝ թէ այս մասին գրողները եղանք միայն Մեթր Ղուկ. Ռուբէն Պօղոսեանը, եւ՝ աւելի հետեւողականօրէն՝ համեստու...:

Գաղտնի Բանակը ունեցաւ առիթը գործադրելու երեսունէ աւելի յաջող գործողութիւններ, որոնց մէջ՝ ռազմաքաղաքականօրէն մեծագոյնները հանդիսացան այն ուղղակի ձակատումները, որոնք տեղի ունեցան հայ ազատամարտիկներուն եւ թուրք զինուորներուն ու ապահովութեան ուժերուն միջեւ...: Այս մասին յանձնարարելի է կարդալ հայրենի յառաջապահի եւ յանձնառու գրող Կարօ Վարդապետեանի վէպը՝ «Պայթումներ Անգարայում՝ Ե... Ոչ Միայն» խորագրով, գրական ու գեղարուեստական բարձր ճաշակով եւ բանաստեղծական վարակիչ շունչով: (Եղան նաեւ մի քանի զուտ ահաբեկչական գործողութիւններ, շեղած ըլլալով՝ սկզբնական ստորատեգիական ընդհանուր նախագիծէն, ինչպէս գրողիս բացատրեց հերոս Վազգէն Սիպեան՝ աննախատեսելի դիպուածներու պատճառով: Եւ՝ Մեծն Աւետիք Իսահակեանն է ըսողը. «Բախտի կռնը կամքն է թէւե՛ր բայց դիպուածն է տիրական»...):

Գաղտնի բանակը կազմակերպեց նաեւ Ա. Համահայկական Համագումարը, Փարիզի ձափոնական Nikro պանդոկին մէջ, ուր սպորդած էին ամերիկեան իմպերիալիզմի CIA-ի եւ ֆրանսական իմպերիալիզմի DST-ի գործուղած ոմն Հելվաճեանն ու Արա Թորանեանը, որոնք ձարպկօրէն սահած էին Համագումարի Բանաձեւի Յանձնախումբին մէջ: Այս երկուքը ի զուր փորձեցին բանաձեւին մէջ անցընել այնպիսի պարբերութիւն, ըստ որուն, Համագումարի քննարկումներուն ընթացքին հնչած է նաեւ այն պնդումը, թէ՛ առաջնահերթը Արեւմտահայաստանի ազատագրումը չէ, այլ՝ Սովետ Հայաստանի ազատագրումը՝ սովետական դաժան լուծէն...: Յանձնախումբի ատենապետը՝ յանձնառու եւ յառաջապահ արծակագիր

Արեւմտեան Հայաստանի Տարագիր Հայութեան ծայնը

Գէորգ Աճէմեան, կտրուկ կերպով մերժեց այս **ապակողմնորոշող** առաջարկը, զոր այդ երկուքն մէկն անգամ չէր համարձակած ներկայացնել քննարկումներու երեք օրերու ընթացքին... իսկ ատենադպիրը՝ տողերս զրոյը, մոխրացուց այդ ազգաքանդ եւ **ամերիկեւսիոնաթրքական** իմփերիալիստներուն ծառայող առաջարկը... Եւ՝ Յանձնախումբը, **մեծամասնութեան ծայնով** տապալեց՝ մեր ժողովուրդին երեք մեծ թշնամիներուն զեղծարարութիւնը, որ հիմնովին կը հակասէր Համագումարի **միակ նպատակին**, որ Արեւմտահայաստանի ազատագրումն էր Փանթուրքական բռնագրաւումէն:

Գաղտնի Բանակի զինեալ քարոզչութիւնը յաջողեցաւ Արեւմտահայաստանի ազատագրումին դատը դարձնել **միջազգային քաղաքականութեան հարց**, որ իր բուն նպատակն էր: Որովհետեւ՝ ոչ երէկ եւ ոչ ալ այսօր, մենք ունինք **զինեալ ազատագրութեան** պահանջած բոլոր նախապայմանները, ՕԹԱՆ-ի մեծագոյն բանակներն մէկը ունեցող Թուրքիոյ դէմ: Քանի որ մենք՝ երկրին մէջ չունինք տեղական մարգուած ու զինուած բանակ, իսկ դուրսէն յարձակող բանակը, ըստ ռազմագիտական կանոնին, պէտք է ունենայ ներսի բանակի ուժին եռապատիկը... ոչ ալ ունինք Թուրքիոյ մարդուժը, որ այսօր 82 միլիոն է...: Սակայն, մենք ունինք **իրաւաքաղաքական աւելի մեծ ուժ** քան Թուրքիան, եւ այս ուժին դիմեց ՏԱՀԲ-ը, քալելով **իրաւաքաղաքական ուղիով**, ինչպէս պիտի տեսնենք: (Յիշենք, թէ մեր աւանդական կուսակցութիւններուն կազմած բոլոր «Հայ Դատի Յանձնախումբ»-երը արդէն կրնային եւ իրն **միայն Հայ Դատի քարոզչութիւն**, եւ այդ ալ՝ **կրաւորական, աղաչական, աղերսական** քարոզչութիւն միայն, եւ ոչ թէ **միջազգային ցնցիչ քարոզչութիւն**...):

2. **ՏԱՐԱԳԻՐ ԱՐԵՄՏԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՓԻԻՈՒԹԵԱՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԻ (ՏԱՀԲ) ջոկատը** քալեց **իրաւաքաղաքական** պայքարի ուղիով: Այս **ջոկատը** ուզեց ստեղծել Միջազգային Հանրային Իրաւունքին պահանջած **կազմակերպչական** նախապայմանը՝ Տարագիր Արեւմտահայութեան **կեդրոնական, ներկայացուցչական** (ընտրովի) եւ **միակ լիազօր կառոյցը**: Համահայկականօրէն երեք տասնամեակ քարոզեց, բացատրեց, լուսաբանեց եւ պաշտպանեց ՏԱՀԲ-ի ծրագիրը, եւ՝ ի զօր **սպասեց բոլորի մասնակցութեան**՝ համահայկական ոգիով, պետական մտածելակերպով, որոնք բացակայեցան Տարագիր Արեւմտահայութեան աւանդական կուսակցութիւններու ղեկավարութեան մօտ, մեր աւանդական **անմիաբանութեան**, հատուածականութեան, եւ մասնաւորաբար՝ ծանօթ կուսակցութեան **մեծատիրական մոլուցքին** եւ **ինքնանպատակութեան ախտին** պատճառներով...:

Տողերուս հեղինակը՝ Մեթր Դոկտ. Ռուբէն Պօղոսեանի հետ միասին, եղաւ ՏԱՀԲ-ի կառաշարին շոգեկառքը (locomotive). գրեց՝ 100-է աւելի յօդուածներ, հրատարակեց՝ հինգ գիրքեր եւ հինգ գրքոյկներ, կազմակերպեց՝ հրապարակային քննարկումներ, բազմաձայն զրոյցներ եւ հարցախոյզեր, Պէյրութի, Հալէպի, Դամասկոսի, Նիկոսիոյ եւ Լոնտոնի մէջ: Զինուորագրուեցան ոչ միայն հասարակական կազմակերպութիւններ՝ Լիբանանահայ Գրական Շրջանակ, Թեհրանահայ Գրական Շրջանակ, Հալէպի Ուրֆայի Վերածնունդ Մշակութային Միութիւն եւ Ֆրանսայի Հայ Երիտասարդաց Միութիւն (JAF, Jeunesse Arménienne de France), այլեւ՝ մի քանի հաիւրի Տարագիր Արեւմտահայեր, որոնց շարքին երեւելի դէմքեր եւ մօտ 50 մտաւորականներ, ինչպէս՝ Պէյրութէն՝ Վահէ-Վահեան, Արմէն Դարեան, Գէորգ Աճէմեան, Դոկտ. Մարտիրոս Փուշաքեան, Դոկտ. Երուանդ Քասունի, Յովհաննէս Աղապշեան, Լեւոն Վարդան, Արամ Սեփեթեան, Դոկտ. Գէորգ Եազըճեան, Դոկտ. Մինաս Գոճայեան, Գեղարդ կայքէջի տնօրէն եւ խմբագիր Տիգրան Աբրահամեան, Թեհրանէն՝ Գալուստ Խանենց, Աստղիկ Խանինեան, Խաչիկ Խաչեր, Նիկոսիայէն՝ պատմագէտ Դոկտ. Ազապի Նասիպեան, Փարիզէն՝ պատմագէտ Դոկտ. Արթիւր Պէլլերեան, ջրաէլեկտրագէտ Նուպար Մարթայեան եւ Բիւզանդ Արապեան, Հալէպէն՝ բժշկապետ Տոքթ. Ռոպեր Ժեպեճեան, Մեթր Դոկտ. Ռուբէն Պօղոսեան, սրտաբան եւ բանաստեղծ Տոքթ. Գէորգ Թեմիզեան եւ Ազնիւ Գիրիշեան, Դամասկոսէն՝ Վարուժան Սալաթեան, Մովսէս Հալաճեան, Անդրանիկ Արարատ (Նաճարեան), Անդրանիկ Ծախէճտէրեան եւ Սրբուհի Տէրտէրեան-Սարգիսեան, Լոնտոնէն՝ զեղանկարիչ, երգիչ եւ երաժշտագէտ Փորձ. Խաչատուր Փիլիկեան, թատերագէտ, Շէքսպիրագէտ եւ սինեմագէտ Յովհաննէս Փիլիկեան, Աստրալիայէն՝ Դոկտ. Աւետիս Եսփուճեան, Գերմանիայէն՝ Փորձ. Ժիրայր Քոչարեան, Շուէտէն՝ Դոկտ. Փորձ. Արամայիս Միրզախանեան, Ուիսալայէն՝ Երուանդ Խոսրովեան եւ ուրիշներ...:

ՏԱՀԲ-ի կողմնակիցները՝ ընդհանուր առմամբ, Ձախ կամ կոմունիստ էին, եւ **մենք չկազմեցինք նոյնիսկ ՏԱՀԲ-ի նախաձեռնող յանձնախումբ**, որպէսզի

Ձախն եւ կոմունիստին հանդէպ **անգիտակ գերզգայունները** **չպոյքոթեն** ՏԱՀԲ-ի **համահայկական** ծրագիրը: Եւ ի զօր **սպասեցինք** երեսուն տարի... բայց մեր խօսքը մնաց՝ **ծայն բարբառոյ յանապատի...** Կ»երեւի թէ՛ **մենք սխալեցանք**, եւ ուրիշ **ջոկատ** մը սկսաւ կազմակերպուիլ՝ **մասնակիէն**, հասնելու համար **ընդհանուրին**: Այդ գործնապաշտ **ջոկատը** եղաւ **երրորդը**:

3. **ԱՐԵՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՈՂ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ**

2004 թուին, խումբ մը յանձնառու, յառաջապահ եւ **պետական մտածելակերպ** ունեցող արեւմտահայեր կը հիմնադրեն **Արեւմտահայ Ազգային Խորհուրդ**, եւ Արմենակ Աբրահամեանը կ»ընտրեն ԱԱԽ-ի նախագահ, եւ կ»որոշեն՝ **իրաւականօրէն շարունակել** արդէն իսկ **անցեալին անկախ ձանջցուած** Հայաստանի պետութիւնը, **ստեղծելով** այդ պետութեան **հիմնական կառոյցներուն սաղմերը**: Տասնամեայ յամառ ջանքերով եւ հետեւողական լուռ, **ոչ-ցուցադրական**, այլ՝ **երկար շունչի եւ աննկուն կամքի** աշխատանքներով, 2014 թուին, մօտ 18 հազար արեւմտահայ **նորագիր քաղաքացիներու ծայնելով** կ»ընտրեն՝ շարունակուող պետութեան **խորհրդարանը**, 64 երեսփոխաններէ բաղկացած, որոնք կը ներկայացնեն 10 հայկական գաղթօճախներ եւ գրաւեալ Արեւմտահայաստանի մէջ ապրող կարգ մը համայնքներ...: Այսպիսով՝ խորհրդարանին կու տան **նախնական ներկայացուցչական** հանգամանք, լրացնելով Միջազգային Հանրային Իրաւունքին պահանջած երկրորդ **կարեւորագոյն նախապայմանը**, յառաջիկային լրացնելու համար՝ **կեդրոնականի** եւ **միակ լիազօրի** հանգամանքները:

Նորընտիր խորհրդարանը կ»ընտրէ շարունակուող Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան առաջին նախագահը՝ յանձինս Արեւմտահայ Ազգային Խորհուրդի նախագահ Արմենակ Աբրահամեանի: Ապա՝ խորհրդարանը վստահութիւն կու տայ նախագահին կողմէ նշանակուած **առաջին վարչապետին** կազմած դաիլիճին:

ՄԱԿ-ի բնիկ ժողովուրդներու Փորձագիտական Յանձնաժողովին (կազմուած 2007 թուին) **կ»անդամակցի** Արեւմտահայ Ազգային Խորհուրդը, որուն նախագահը կը **մասնակցի Յանձնաժողովի նստաշրջաններուն եւ կ»ունենայ ելոյթներ**, բացատրելով Հայ Հոլային Դատի մանրամասնութիւնները:

Արեւմտահայաստանի **նախագահը** կը հրատարակէ նախագահական հրամանագրեր, իսկ **վարչապետը**՝ որոշումագրեր, որոնց շարքին՝ Սեւրի դաշնագրի ստորագրումը, Արեւմտահայաստանի շարունակուող պետութեան կողմէ: Տեղի կ»ունենայ դաիլիճի կազմի եւ վարչապետի փոփոխում եւ ներկայիս վարչապետը կը դառնայ՝ սուրիահայ երկրաչափ Գառնիկ Սարգիսեանը:

Յառաջիկայ Նոյեմբերի վերջերէն մինչեւ Դեկտեմբեր 8, տեղի պիտի ունենան՝ Արեւմտահայաստանի շարունակուող պետութեան խորհրդարանական նոր ընտրութիւններ, անոր կազմը բարձրացնելով **77 երեսփոխանի**, եւ մասնակցող արձանագրուած քաղաքացիներու թիւը աւելցնելով **շօշափելի կերպով**՝ 18 հազարէն վեր: Ընթացիկ երկու ամիսներուն պիտի շարունակուին նոր քաղաքացիներ ապահովելու աշխատանքները՝ զօրացնելու համար խորհրդարանի **ներկայացուցչական** հանգամանքը: Արդէն այսօր յայտնի իրողութիւն է այն, որ Արեւմտեան Հայաստանի շարունակուող պետութեան խորհրդարանը՝ Տարագիր Արեւմտահայութիւնը **ներկայացնող միակ ընտրովի կառոյցն է**, որ կը ներկայացնէ **բոլորը**՝ առանց քաղաքական եւ յարամանակական խտրականութեան, ինչ որ կը հաստատէ անոր ոչ միայն ներկայացուցչութիւնը, այլեւ՝ **համահայկականութիւնը**:

Արեւմտեան Հայաստանի շարունակուող պետութեան **քաղաքացին** դառնալու համար կայ դիմումի հարցարան մը, զոր լրացնելով եւ ստորագրելով պէտք է յանձնել ձեր գտնուած երկրին մէջ անոր ներկայացուցիչին, կամ՝ email info@warmeniagov.com: Եւ՝ **քաղաքացիութեան անձնաթուղթ** ստանալու համար, պէտք է ատոր կցել ձեր լուսանկարը՝ անցագրերու չափով, եւ վճարել, Լիբանանի պարագային, 40 ամերիկեան տոլար՝ որպէս այս պետութեան ծախսերուն մասնակցութիւն, քանի որ այս պետութիւնը տակաւին չունի պետական գանձ, եւ մանաւանդ՝ **նիւթապէս կախեալ չէ** ոեւէ կուսակցութենէ կամ պետութենէ:

Իսկ խորհրդարանի անդամ դառնալու թեկնածութիւն առաջադրողները, պարտին լրացնել յատուկ հարցարան, եւ իրենց գտնուած երկրին մէջ ապրող արեւմտահայերէն 200 անձի քուէն իր թեկնածութեան: Փոքր գաղթօճախներու պարագային, այս թիւը կրնայ նուազեցուիլ:

Թեկնածուներու անունները եւ լուսանկարները պիտի ցուցադրուին պետութեան կայքէջին վրայ՝ www.westernarmeniatv.com: Իսկ գրաւեալ

Արեւմտեան Հայաստանի Տարագիր Հայութեան ծայնը

Արեւմտահայաստանէն եկած թեկնածութիւններուն մէկ մասին միայն անուն-նկարները պիտի չցուցարորին, ապահովական մտահոգութեամբ...: Այս գրութեան նեղ սահմանին մէջ կարելի չէ անդրադառնալ այս պետութեան գործունէութեան բոլոր մանրամասնութիւններուն: Ան ունի ատոնց մասին տպուած շարք մը տեղեկագրեր եւ գրքոյկներ, զորս կարելի է ստանալ, դիմելով ներկայացուցիչին կամ կայքէջին: Անցնող 14 տարիներուն ընթացքին (2004-2018) այս **ջոկատը** կատարած է դանդաղ բայց **հետեւողական անընդմէջ** աշխատանքներ՝ **աստիճանական յառաջխաղացքով**, որուն **թափին արագացումը** նաեւ կախեալ է այդ ջմանակցողներու **դրական մօտեցումէն**...: ՏԱՀԷ-ի **ջոկատին** նկատմամբ՝ ջմանակցող, **անտարբեր կուսակցութիւններու** մօտեցումը եղաւ **բացարձակ ժխտական... անհասկնալիորէն**: Սակայն, այս **երրորդ ջոկատին** նկատմամբ, **անտարբեր** չգտնուեցան ցարդ 20 հազար արեւմտահայեր: Ատոնց թիւի բազմապատկումին՝ պարտաւոր է սատարելու հայ մամուլը, որ ցարդ կը պահէ **աններելի, հայու անվայել, յանցաւոր** լռութիւն մը, մեղսակից դառնալով՝ անտարբեր, անպտուղ եւ ամուլ «**աղաչող պահանջատէրներուն**», փոխանակ սատարելով՝ «**նախաձեռնող իրաւատէրներուն**»...: Արեւմտավար մամուլ մը, որ **մենատէր** կուսակցութեան մը **դազէթաւ** չէ, պարտաւոր է՝ ընթերցողին տեղեկացնել իր՝ թէ՛ հաւնած եւ թէ՛ չհաւնած եղելութիւնը, դէպքը կամ երեւոյթը, ազատօրէն գովելով իր հաւնածը եւ դատապարտելով՝ իր չհաւնածը, ընթերցողին եւս տալով այդ երկուքին ազատութիւնը...: Այդ ե՞րբ է որ Հայ Մամուլը պիտի **բարձրանայ արեւմտավարժութեան** մակարդակին, իր վրայէն թթափելով **միակամի դազէթաճի** թանձր մրուրը...: Ունկնդրողին, միաժամանակ՝ լսողին ու հասկցողին շատ բարեւ...: Նաեւ՝ իւրաքանչիւր **աղքատ** արեւմտահայ, իբր **ազգային տուրք**, պարտի իր այս պետութեան մուծել **ամիսը մէկ տողարի** լուման... **միջակը**՝ իր ամսական եկամուտին **տարին մէկ ամ հարիւրը, հարուստը**՝ իր ամսական եկամուտին **տարին մէկ ամ հարիւրը**, իսկ **միլիոնատէրը**՝ իր հարստութեան **տարին մէկ ամ հարիւրը**... այսպիսով՝ **կաթիլներ քիչ-քիչ կը դառնան մեծ լիճ**... կը ստեղծուի Արեւմտեան Հայաստանի շարունակուող պետութեան Ազգային Սնտուկը, եւ անոր այժմ գործող **տկար** հեռուստա-ընկերութիւնը **հազարապատիկ** կը զօրանայ եւ կը հասնի բոլոր հայկական գաղթածախներուն... եւ **կը հազարապատկէ** իր քաղաքացիներուն թիւը, եւ կը կարողանայ խօսիլ միլիոնաւոր արեւմտահայերու անունով, **միլիոններու ծայնով**, միջազգային ատեաններու առջեւ...: Ապա նաեւ՝ կը զօրացնէ այժմ իր հրատարակած «**Հայրենիք**» պաշտօնաթերթի տարեկան պիւտէն, զայդ հասցնելու համար բոլոր հայկական գաղթածախներուն:

Եւ տակաւին, այսպիսով՝ ալ աւելի **լսելի եւ ընդունելի** կը դառնայ, մօտերս, յետ խորհրդարանի նոր ընտրութեան, անոր ներկայացնելիք դիմումը՝ ՄԱԿ-ին անդամակցելու համար: Եւ առաջին հերթին, ՄԱԿ-ի Ընդհանուր Ժողովը՝ Բնիկ Ժողովուրդներու Փորձագիտական Յանձնաժողովին ալ յանձնարարութեամբ, կրնայ ընդունիլ Արեւմտեան Հայաստանի շարունակուող պետութիւնը որպէս **դիտորդ անդամ**... ինչպէս է պարագան **Պաղեստին անկախ պետութեան**, որ չունի ճանաչուած սահմաններով հող... բայց ընդունուած է որպէս ՄԱԿ-ի **դիտորդ անդամ** պետութիւն: Հետագային, այս երկու պետութիւնները կրնան ընդունուիլ նաեւ՝ որպէս ՄԱԿ-ի **լիիրաւ անդամ**, երբ՝ յառաջիկայ երկու տարիներուն (2019-2020), նոր **բազմաթեւեռ** աշխարհակարգին մէջ, կը բարելաւուին Արեւմուտք-Արեւելք յարաբերութիւնները, որ երաշխիքն է **համաշխարհային խաղաղութեան**, ինչ որ խիստ հաւանական կը թուի ըլլալ այս ընթացքով, եւ՝ իբր հետեւանք, ՄԱԿ-ի Ապահովութեան Խորհուրդն ալ պիտի տայ իր հաւանութիւնը՝ այս երկու պետութիւններուն **լիիրաւ անդամ** դառնալու **իրաւունքին**, յարգելով **ժողովուրդներու ազատ ինքնորոշման իրաւունքը**, որ ոչ միայն erga omnes **բոլոր բոլորին պարտադիր իրաւունք մըն է**, այլեւ՝ բոլոր պետութիւններուն **պարտաւորութիւնն է, օգնել՝ ինքնորոշուող ժողովուրդին**: Ասիկա՝ ոչ միայն իրաւունք-պարտաւորութիւն կու տայ եւ կը դնէ Արեւելահայաստանի պետութեան **օգնելու** Արեւմտեան Հայաստանի պետութեան, այլեւ Արցախի անկախ պետութեան, եւ նոյնպէս՝ բոլոր անդամ պետութիւններուն, վերջնականօրէն փակուած կը հռչակէ Արցախ-Ազրպէյճան **շինծու հակամարտութիւնը**: Որովհետեւ՝ Արցախ-Ազրպէյճան «**հակամարտութիւն**» ըսուածը **գոյութիւն չունի** Միջազգային Հանրային Իրաւունքին մէջ, քանի որ ըստ միջազգային իրաւունքի տրամադրութիւններուն՝ Արցախի ինքնորոշման **իրաւունքին**, Ազրպէյճան չի կրնար **հակադրել** իր հողային ամբողջականութեան **սկզբունքը**... **իրաւունքը** պարտադիր ուժ ունի բոլորին համար՝ erga omnes է, մինչդեռ **սկզբունքը** հակադրելի է **ուրիշ պետութեան**

ծաւալելու փորձին դէմ: Այլ խօսքով, թէ՛ Արեւելահայաստանը փորձէ Արցախը կցել (annektion) իր հողամասին, Ազրպէյճան կրնայ ասոր դէմ հակադրել իր հողային ամբողջականութեան **սկզբունքը**, քանի որ Հայաստան եւ Ազրպէյճան արդէն անկախ պետութիւններ են, սակայն Արցախ՝ **նոր կփինքնորոշուի** եւ անոր այդ իրաւունքը՝ պարտադրելի է բոլորին, եւ ամէնէն առաջ՝ Ազրպէյճանին, որ զաւթողն է Արցախի...: Ինքնորոշման **իրաւունք** եւ հողային ամբողջականութեան **սկզբունք**՝ ոչ **համագօր** են իրարու եւ ոչ ալ՝ հետեւաբար, իրարու **հակադրելի** առարկութիւններ կամ պահանջներ, եւ **իրաւունքը** աւելի հզօր է քան **սկզբունքը**, որ **սակարկելի** է երկու պետութիւններու միջեւ, եւ կախեալ է անոնց համաձայնութենէն... սակայն **ինքնորոշման իրաւունքը** **անսակարկելի է**, եւ Լեւոն Տէր Պետրոսեան ոճիր գործեց Արցախի դէմ՝ երբ ընդունեց **սկզբունքին համագօրութիւնը իրաւունքին հետ**...: Որովհետեւ՝ այս սկզբունքը կը կիրարկուի **երկու պետութիւններու** միջեւ՝ **հորիզոնական** գիծին վրայ, մինչդեռ **ինքնորոշուող** Արցախի **իրաւունքը** կը կիրարկուի **Ազրպէյճանի դէմ՝ ուղղահայեաց գիծի վրայ, վարէն վեր, գրաւեալէն գրաւողին դէմ**... ինքնորոշուելու իրաւունքը **զաւթողին** դէմ, եւ Ազրպէյճան իրաւունքը չունի **զաւթելու** Արցախը...: Այլապէս՝ ամէն նշանակութենէ՛ զուրկ կը մնայ այս erga omnes ուժ ունեցող **իրաւունքը**, որ **միաժամանակ հռչակուեցաւ** Վլատիմիր Լենինի եւ Վուոթո Ուիլսոնի կողմէ... եւ՝ Միջազգային Հանրային Իրաւունքը այս իրաւունքը հռչակեց՝ որպէս բոլորին պարտադիր, **անսակարկելի, անկապտելի, անօտարելի, անկասելի** եւ **անզիջելի** ԻՐԱՒՈՒՄԷ: Այսինքն. այս իրաւունքին ՏԵՐՆ անգամ չի կրնար **զիջիլ** զայն...:

...

Այս տողերուն հեղինակը, եւ երկրորդ ջոկատի՝ ՏԱՀԷ-ի կառաշարին **շոգեկառքը**՝ locomotive-ը եղաւ երեսնամեակ մը, այսօր՝ ֆիզիքապէս 85-րդ տարիքին մէջն է, սակայն **իրաւականօրէն՝ մէկ տարեկան քաղաքացին է** Արեւմտահայաստանի շարունակուող անկախ պետութեան, 30 Սեպտեմբեր 2017 թուականէն ի վեր՝ երբ դիմեց եւ ստացաւ իր այս **հարազատ** քաղաքացիութիւնը: Քանի որ այս **երրորդ ջոկատը**՝ արդէն իսկ, 2004 թուականէն **սկսած է կենսագործել** ՏԱՀԷ-ի **նպատակը**՝ ստեղծել Տարագիր Արեւմտահայութեան **կեդրոնական, ներկայացուցչական (ԸՆՏՐՈՒՎԻ)** եւ **միակ լիազօր կառոյցը**...:

Այս **մէկ տարեկան** քաղաքացին, իր նոր ծննդեան առաջին տարեդարձին, գնաց Երեւան, եւ 27 Սեպտեմբեր 2018-ին, Արեւմտահայաստանի շարունակուող պետութեան Երեւանի Կեդրոնին մէջ, տուաւ բանախօսութիւն մը, այս **երեք ջոկատներուն** շուրջ, ուր ներկայ եղան նաեւ՝ **առաջին ջոկատին** կողմէ հերոս Վազգէն Սիւլեանը եւ **երրորդ ջոկատին** ընտրեալ նախագահ Արմենակ Աբրահամեանը եւ վարչապետ Գառնիկ Սարգիսեանը: Ասիկա **պատահական** զուգահիշական մը չէր, այլ՝ **օրինաչափ**, քանի որ **երեք ջոկատները կը հետապնդէին միեւնոյն նպատակը, տարբեր ուղիներով**: Այս բանախօսութեան վերնագիրն էր՝ «**Արեւմտահայաստանը՝ Այսօր**», յիշեցնելու համար թէ բռնագրաւեալ Արեւմտահայաստանը այսօր՝ **տակաւին ողջ էր՝ գէթ իրաւապետականօրէն**...:

Արեւմտեան Հայաստանի շարունակուող պետութեան հեռուստաընկերութեան կայանը հարցազրոյց մը ունեցաւ այս **մէկ տարեկան** քաղաքացիին հետ, կայանի աշխատաւորսին մէջ, համեստ կահաւորումով, բայց արդիական սարքաւորումով եւ երեք քանդանքներով: Յիշեցնենք նաեւ, թէ՛ այս քաղաքացին արդէն կ'աշխատակցի Արեւմտահայաստանի շարունակուող պետութեան «**Հայրենիք**» պաշտօնաթերթին, որուն 4-րդ թիւը լոյս տեսած է ցարդ, եւ 5-րդին մէջ լոյս պիտի տեսնէ նաեւ այս գրութիւնը: Եւ՝ նկատի ունենալով անոր իրաւագէտի հանգամանքը՝ ընտրուած է Արեւմտահայաստանի շարունակուող պետութեան Սահմանադրական Խորհուրդի աւագ անդամ:

Երեւանի մէջ, ան՝ **քնականաբար, ողջունեց** վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի **յեղաշրջումին առաջին փուլի** խաղաղ յաղթանակը՝ օլիգարխներու **աւազակապետական** համակարգին դէմ, որուն դէմ ինք 28 տարիներ գրած էր բուռն յօդուածներ եւ ստորագրած **մարտակոչեր**... եւ անոր մակագրեց իր հատորը՝ «**Պարադարձի Անդոհանք Եւ Մարտակոչեր**», մաղթելով՝ որ Փաշինեան յաջողի հասնիլ **յեղափոխութեան փուլին**... կանխելով օլիգարխներու հաւանական **հակայեղափոխութիւնը**... հաստատելու համար Դ. Հանրապետութիւնը: Նաեւ՝ տեսակցեցաւ տաղանդաւոր յառաջապահ յանձնառու գրող Կարօ Վարդանեանի հետ, որ **առաջին ջոկատի** հերոսական գործողութիւններուն մասին ստեղծագործած էր գրական

Արեւմտեան Հայաստանի Տարագիր Հայութեան ծայրը

բարձր մակարդակով եւ առիթնող շունչով հատորը՝ «Պայթումներ Թուրքիայում... Եւ Ոչ Միայն» վերնագրով: Նաեւ՝ ան տեսակցած էր յառաջապահ պայծառամիտ ու պարկեշտ պատմագէտ Դոկտ. Վլատիմիր Պետրոսեանի հետ, որ նախածնած էր, **բնականաբար, հանդիպում մը՝ Հայաստանի Միացեալ Յառաջդիմական Կոմունիստական Համախմբումի** նախագահին Վազգէն Մեխակի Սաֆարեանի, եւ Համախմբումի նախագահութեան 26 անդամներուն հետ, Համախմբումի Մշակութային Կեդրոնին մէջ, Փաւստոս Բիւզանդ փողոցին վրայ: Հանդիպումի ընթացքին քննարկուեցան Արեւմտահայաստանի եւ Արեւելահայաստանի ազգային հրատապ խնդիրները, եւ շրջանային ու միջազգային դրական, հայանապատ գարգացումները: Հիւրը ներկաներուն, որոնց մէջ կը գտնուէր նաեւ՝ Արեւմտահայաստանի վարչապետ Գառնիկ Սարգիսեան, պարզեց՝ Լիբանանի Կոմկուսի Հայկական Կազմակերպութեան ներկայի վիճակը, իսկ Վազգէն Մ. Սաֆարեան պարզեց Հայ Կոմկուսի վիճակը եւ Համախմբումին աշխոյժ դերակատարութիւնը երկրի քաղաքական եւ մշակութային կեանքին մէջ, եւ թուեց՝ այն երկվեցեակ մը բարենորոգումներն ու առաջարկները, զոր Համախմբումը ներկայացուցած է վարչապետ Փաշինեանին: Ապա նաեւ յայտնեց, որ Զին Կոմկուսը, որ 90 միլիոն անդամ ունի, սերտ յարաբերութիւն կը պահէ Համախմբումին հետ եւ լրջօրէն հետաքրքրուած է Հայաստանի եւ Արցախի բարգաւաճումով ու ռազմական զօրացումով՝ Փանթրիքիզմի վտանգին դէմ: Ան փափաքը յայտնեց սերտացնելու գործակցութիւնը Հայաստանի կոմունիստներուն եւ Լիբանանի Կոմկուսին եւ յատկապէս անոր Հայկական կազմակերպութեան եւ Լիբանանահայ Գրական Շրջանակին միջեւ, որուն հիմնադրութեան 50-ամեակի հանդիսութեան, Պէյրութի մէջ, ելոյթ ունեցած էր նախագահութեան 26 անդամներէն արծակագիր, բանաստեղծ, խմբագիր եւ նախկին պատգամաւոր Նորիկ Պետրոսեանը, որ դաիլիճին մէջ կը գտնուէր, եւ որ մօտեցաւ հիւրին՝ տողերուս հեղինակին... ու ողջագուրուեցանք ջերմագինս...: Ան հեղինակած է 10-է աւելի հատորներ, եւ՝ խմբագիրն էր «Հայաստանի Կոմունիստ» պաշտօնաթերթին, Հայ Կոմկուսի Ա. քարտուղար հիւլէաբնագէտ Սերկէյ Պատալեանի օրով:

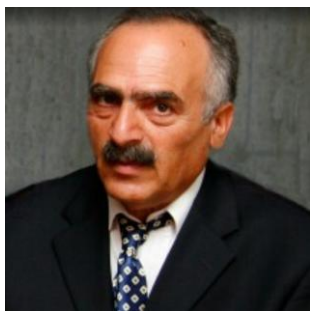
...

Այս տողերուն հեղինակը՝ Արեւելահայաստան այցելած է երեք անգամ: Առաջինը՝ 1973 թուին, Բ. Հանրապետութեան մեր Նոր Ոսկեդարի օրերուն, Լիբանանի Հայ Համալսարանաւարտներու **Համահայկական Միութեան** խումբին հետ: Երկրորդը՝ 2001 թուին, Գ. Հանրապետութեան օլիգարխիական աւագակապետական համակարգին (վայրի դրամատիքական) օրերուն, իբր իրաւաբան ներկայացնելով՝ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը, Ս. Էջմիածինի մէջ կայացած իրաւագէտներու միջազգային գիտաժողովին՝ Եկեղեցի-պետութիւն յարաբերութիւններ նիւթով: Իսկ այս երրորդը՝ 2018 թուին, Դ. Հանրապետութեան գալուստին սպասումով՝ երբ իրականացած է՝ **առաջին փուլը** օլիգարխիկ համակարգէն ազատագրումին:

Այս առիթով, իմ ջերմ եւ անգապելի մաղթանքս է՝ որ Արեւելահայաստանը **վերջնականօրէն ազատագրուի** օլիգարխիկ համակարգէն՝ **արտահերթ** խորհրդարանական ընտրութիւններուն ճամբով, եւ օլիգարխիան չկարողանայ սարքել **հակայեղափոխութիւն...** որպէսզի՝ Փաշինեանի ղեկավարած **յեղաշրջումը** հասնի **իրաւ եւ լիարին յեղափոխութեան...**, եւ աւետէ Դ. Հանրապետութեան գալուստը: Իսկ Տարագիր **Արեւմտահայութեան կոչ կ'ընեն՝ փոխանորդաբար առաջին եւ երկրորդ ջոկատներուն, եւ անձնապէս**, որպէս locomotive-ը ՏԱՀԲ-ի կառաւարին, եւ որդին՝ Շապին Գարահիսարցի Արմենակին եւ հայրենակիցը Ամենայն Հայոց Ազգային Հերոս Զօր. Անդրանիկին, **սատարելու երրորդ ջոկատի ազգաշէն եւ պետութեանաստեղծ սուրբ գործին՝**

- 1) **Քաղաքացին դառնալով** Արեւմտահայաստանի շարունակուող պետութեան, եւ՝
 - 2) Արեւմտահայաստանի շարունակուող պետութեան **անձնաթուղթը առնելով՝** մասնակցին այս պետութեան խորհրդարանի յառաջիկայ երկրորդ ընտրութեան՝ ամէն գնով:
- Որպէսզի՝ **զօրացնեն** այս պետութեան **ներկայացուցչական** հանգամանքը, եւ այդպիսով մօտեցուցած ըլլան Արեւմտահայաստանի շարունակուող անկախ պետութեան ՄԱԿ-ին անդամակցելու թուականը: Կանխայայտ ողջոյններ եւ ջերմ շնորհաւորանք՝ այս կոչը ունկնդրող, բայց եւ լսող ու ըմբռնող, անմիջապէս գործի

Յօդուածներ /Ուսումնասիրութիւններ / Մեսակետներ

Մովսէս Անդրանիկի Նաճարեան

Ա. Գիրք Արարչութեան

Մարդկութեան հասած այլեւայլ ազգերու կրօնական եւ հաւատամքային Սուրբ Գիրքերը կ'ըսեն, որ Աստուած նախ արարեր է երկինքն ու երկիրը, իսկ Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցը Լուսաւորիչ կ'աւելացնէ, թէ Աստուած երկինքն ու երկնային մարմինները արարելէ ետք՝ այնտեղ արարեր է նաեւ երկինքի մտաւոր-հոգեւոր էակները, ապա անցեր է երկրի խնդիրներուն: Սա կը նշանակէ որ տիեզերքի մէջ մեզմէ բացի կան նաեւ այլ մտածող ու գործող էակներ, եւ մենք մինակ չենք մեր տեսակով:

Երկիր մոլորակի կազմաւորման մասին կան յունական, հռովմէական, սումերական, հնդկական, արաբական, պարսկական, նոյնիսկ բնիկ ամերիկացիներու բազմաթիւ չիսկսուած առասպելներ, ինչպէս հայ իրականութեան մէջ Վահագնի Երգն է. -"(Աստուած) կ'երկնէր երկինքը, կ'երկնէր երկիրը եւ ծիրանի ծովը: Ծովն ունէր կարմրիկ եղեգնիկ¹, եղեգնիկի փողէն նախ ծուխ կ'ելլէր, ապա բոց կ'ելլէր, եւ բոցերուն վրայ կ'սաւառնէր խարտեաշ պատանեկիկ Վահագնը²": Երկինքի եւ երկնայիններու արարման իրողութիւնը ամրագրելէ ետք՝ երգի շարունակութիւնը կը վերաբերի ամբողջովին ջուրով ծածկուած երկիր մոլորակին վրայ ցամաքի կազմաւորման գործընթացին, երբ անկազմ երկրի երկնակամարին յայտնուած Վահագնը³ եղած է երկինքի մէջ արարուած էակներէն մէկը, որն ըլլալով հանդերձ պատանի տարիքին ղեկավարեր է երկիր առաքուած տիեզերանաւն ու անոր անձնակազմը: Քանզի պատանեկիկ բառի "եկիկ" (սումերական գրականութեան մէջ "Իկիկի" ընթերցուած) հատուածը թէեւ հայերէն կը նշանակէ "եկած", սակայն սումերները կամ սումերագէտները զայն բացատրած են որպէս "տիեզերանաւի հրամանատար, նաւապետ":

Վահագնի անձը՝ սումերական առասպելներուն մէջ.

"Սումերները կը հաւատային, որ Էնլիլը (Վահագնը) երկիր մոլորակ ուղարկուել է շատ առաջ քան երկրի բնակեցումը շնչաւոր էակերու կողմէ, ու այնտեղ քաղաքակրթութեան առաջացումը: Էնլիլը Ան-ի⁴ անդրանիկ որդին է, որ ծնունդ է իր տիեզերական բնակավայրին մէջ, բայց երկիր մոլորակ ուղարկուել է անյիշելի ժամանակներ առաջ, որու պատճառով ալ համարուել է երկնային ու երկրային աստուածներու զխաւորը: Երկնքի մէջ ան արքայազուն է, իսկ երկրի վրայ կառավարիչ⁵:" Անոր առաքելութիւնը եղած է ջրածածկ երկիր մոլորակի ընդերքը ճառագայթային ալիքներով բորբոքելով՝ դուրս բերել հրաբուխ որո լաւաներէն ալ պիտի ձեւաւորուէր երկրի առաջին ցամաքակղզին:

Ծանօթագրութիւններ

1. Երրորդական լեզուներու Volcano-ն յառաջացած է հայերէնի "Եղեգան փող" խօսքէն, երբ "եղեգ"-ը լատ. "cano"-ն է, կամ անգլ. "cane"-ը, իսկ "vol"-ը հայերէնի "փող" բառի տառադարձութիւնն է:
2. "Վահ"-ը անգլ. "wave=ալիք" բառն է, յատկապէս "մտաւոր ալիք"-ը, որմէ ալ "վեհ"-ը: Ուստի "Վահ-ունի=մտաւոր ալիք ունի" կը նշանակէ, իսկ "Վահագն"-ի "ագն"-ը "բորբոքող" իմաստն ունի, հետեւաբար Վահագնը եղած է "մտաւոր ալիքներ բորբոքող": Ասկէ ալ կը պարզուի, որ "վիուկ"-ը մարդկանց միութեան վրայ ազդող կախարդ մըն է: Յունական առասպելներուն մէջ Վահագնի յատկանիշները ունեցած է "Տրիտոն"-ը (Մեր Տիրը), որ "ծովային խեցիի միջոցով հանած ձայնով ջրային ալիքներ բարձրացուցած է, կամ ալ խաղաղութիւնը է ծովը, նոյնիսկ ժայռեր փշրած է ու **ծովի յատկանիշ կղզիներ բարձրացուցած է ջուրի երեսին**": Այդպիսի յատկանիշներ ունեցած են նաեւ մեր աւանդավէպի Վահագնն ու Զէնով Օհանը: Երեւի թէ նոյնպիսի միջոցներով ալ այսօր ցունամիներ կ'առաջացնեն մեծ պետութիւնները...
3. Այս առաջին Վահագնը երկրի վրայ արարիչ Վահագնն է, եւ ոչ թէ "Վիշապաբալ"-ը:
4. Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոցի "Յաճախապատում ճառք" երկին մէջ այս "Ան"-ը գրանցուած է "Էն":
5. Տես Ճախարիկա Միտչին, "12-րդ Մոլորակը", ռուս. լեզուով, Մոսկուա, 2005, էջ 106-107 (Захария Ситчин "Двенадцатая Планета")

ԱՐԵՎՄՏԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԼՈՒՍ VI ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Յօդուած 83.

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովը (Խորհրդարանը) Արեւմտեան Հայաստանի բարձրագոյն օրէնսդիր եւ ներկայացուցչական մարմինն է:

Ազգային ժողովի գործունէութեան, անոր մարմիններու ձեւաւորման եւ գործունէութեան կարգը կը սահմանուի Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Սահմանադրութեամբ եւ Ազգային ժողովին վերաբերող օրէնքներով եւ կանոնակարգով:

Ազգային ժողովն իր կանոնակարգ օրէնքով նախատեսուած կարգով կրնայ ընդունիլ եւ արձակել ուղերձներ եւ յայտա-րարութիւններ:

Յօդուած 84.

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամաւորներուն թիւը կը սահմանուի Ազգային ժողովին վերաբերող օրէնքով: 17

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամաւորներու պաշտօնավարման ժամկէտը հինգ (5) տարի է:

Յօդուած 85.

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովի լիազօրութիւններուն ժամկէտը կը սկսի նորընտրի Ազգային ժողովի առաջին նիստի գումարման պահէն, պատգամաւորներու երդումէն յետոյ: 18: Ազգային ժողովի լիազօրութիւններու ժամկէտը կ'աւարտուի յաջորդ Ազգային ժողովի առաջին նիստի գումարման պահէն:

Յօդուած 86.

Ազգային ժողովը չի կրնար արձակուիլ ռազմական կամ արտակարգ դրութեան ժամանակ: 19

Ռազմական կամ արտակարգ դրութեան ժամանակ Ազգային ժողովի ընտրութիւն տեղի չ'ունենար, իսկ Ազգային ժողովի լիազօրութիւններուն ժամկէտը կ'երկարաձգուի մինչեւ ռազմական կամ արտակարգ դրութեան աւարտէն ետք նորընտրի Ազգային ժողովի առաջին նստաշրջանի բացման օրը: Այս պարագային ռազմական կամ արտակարգ դրութեան աւարտէն ետք՝ ոչ շուտ քան երեսուն օրուայ ընթացքին, տեղի կ'ունենայ Ազգային ժողովի ընտրութիւնը:

Յօդուած 87.

Պատգամաւոր կրնայ ընտրուիլ, Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացի հանդիսացող եւ ընտրական իրաւունք ունեցող իւրաքանչիւր ոք, ըստ ընտրական օրէնքին: 20

Ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան ուղղակի եւ գաղտնի քուէարկութեամբ:

Յօդուած 88.

Պատգամաւորը չի կրնար զբաղեցնել պաշտօն՝ պետական, դատական մարմիններէն ներս, կամ կատարել այլ վճարովի աշխատանք, բացի գիտական, մանկավարժական եւ ստեղծագործական աշխատանքներէ:

Պատգամաւորն իր լիազօրութիւնները կը կատարէ մշտական հիմունքներով:

Պատգամաւորին կարգավիճակը եւ գործունէութեան երաշխիքները կը սահմանուին Սահմանադրութեամբ եւ համապատասխան օրէնքներով:

Յօդուած 89.

Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամաւորները կ'օգտուին խորհրդարանական անձեռնմխելիութենէն:

Յօդուած 90.

Պատգամաւորը չի կաշկանդուի իր անձնական լիազօրութեամբ, այլ կ'առաջնորդուի իր խիղճով եւ համոզումներով:

Պատգամաւորն իր պատգամաւորական լիազօրութիւններու ժամկէտին մէջ՝ չի կրնար հետապնդուիլ եւ պատասխանատւութեան ենթարկուիլ, պատգամաւորի իր կարգավիճակէն բխող գործողութիւններուն հիման վրա: 21

Պատգամաւորին կարելի չէ որպէս մեղադրեալ ներգրաւել, կալանաւորել կամ անոր նկատմամբ դատական կարգով վարչական պատասխանատւութեան ենթարկելու հայց յարուցել՝ առանց Ազգային ժողովի համաձայնութեան:

Պատգամաւորին կարելի չէ ձերբակալել՝ առանց Ազգային ժողովի

համաձայնութեան, բացառութեամբ այն պարագաներուն՝ երբ ձերբակալուիւնը կ'իրագործուի յանցագործութեան կատարման պահին: Այս պարագային անյապաղ կը տեղեկացուի Ազգային ժողովի նախագահը՝ զխաւոր դատախազին կողմէ:

Պատգամաւորական անձեռնմխելիութենէն զրկելու իրաւունքն ունի Ազգային Անվտանգութեան Խորհուրդը՝ յատուկ որոշումով:

Նաեւ Պատգամաւորութեան անձեռնմխելիութենէն զրկելու դիմումով կրնայ հանդէս գալ զխաւոր դատախազը, ինչի մասին Ազգային ժողովը որոշում կը կայացնէ քուէարկութեամբ՝ Պատգամաւորներու ծայններու 2/3-էն աւելիով:

Նստաշրջաններուն միջեւ ինկած ժամանակահատուածին՝ պատգամաւորական անձեռնմխելիութենէն զրկելու որոշումը հնարաւոր է հաստատել նաեւ Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովի պատգամաւորներու արտահերթ նիստին միջոցով:

Յօդուած 91.

Ազգային ժողովի պատգամաւորի լիազօրութիւններու դադրեցման կարգը կը սահմանուի Ազգային ժողովի կանոնակարգ օրէնքով, ընդ որում.

1) Ազգային ժողովի լիազօրութիւններու ժամկէտն աւարտելու, Ազգային ժողովի արձակուելու, Սահմանադրութեան յօդուածի առաջին մասի պայմանները խախտելու, Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան քաղաքացիութիւնը կորսնցնելու, ազատագրկման դատապարտուելու, անգործունակ ճանչցուելու եւ հրաժարականի պարագաներուն,

2) Արեւմտեան Հայաստանի գործադիր մարմիններէն ներս (Կառավարութիւն) կամ Արեւմտեան Հայաստանի դատական մարմիններէն ներս աշխատանքի անցնելու պարագային՝ ինքնաբերաբար:

Ազգային ժողովի հերթական ընտրութիւններ

Յօդուած 92.

Ազգային ժողովի հերթական ընտրութիւնը տեղի կ'ունենայ՝ անոր լիազօրութիւններուն աւարտը նախորդող ոչ շուտ քան վաթսուն, եւ ոչ ուշ քան երեսուն օր առաջ:

Ազգային ժողովի արտահերթ ընտրութիւնը տեղի կ'ունենայ Ազգային ժողովն արձակելէ ետք՝ ոչ շուտ քան վաթսուն, եւ ոչ ուշ քան երեսուն օրուայ ընթացքին:

Ազգային ժողովի ընտրութիւնը կը նշանակուի՝ Հանրապետութեան Նախագահի հրամանագիրով:

Յօդուած 93.

Նորընտրի Ազգային ժողովի առաջին նստաշրջանը կը գումարուի պատգամաւորներու ընտրութենէն եւ Կեդրոնական ընտրական յանձնաժողովին կողմէ ընտրութիւններու ար-դիւնքները հրապարակելէն ոչ ուշ քան տասնհինգ օր յետոյ:

Արտահերթ ընտրութեան պարագաներուն նորընտրի Ազգային ժողովի առաջին նստաշրջանը կը գումարուի պատգամաւորներու ընտրութենէն եւ Կեդրոնական ընտրական յանձնաժողովին կողմէ ընտրութիւններու արդիւնքները հրապարակելէն ոչ ուշ քան երեսուն օր յետոյ:

Կեդրոնական ընտրական յանձնաժողովը պարտաւոր է ընտրութիւններու արդիւնքները հրապարակել՝ ոչ ուշ քան տասը օր յետոյ:

Յօդուած 94.

Ազգային ժողովի հերթական նստաշրջանները կը գումարուին Ազգային ժողովի համապատասխան օրէնքով սահմանուած ժամկէտներով ու կարգով:

Ազգային ժողովի նիստերը դռնբաց են: Անհրաժեշտութեան պարագային դռնփակ նիստ կրնայ գումարուիլ՝ Ազգային ժողովի որոշմամբ:

Յօդուած 95.

Ազգային ժողովի արտահերթ նստաշրջան կամ նիստ կրնան առաջարկել՝ Հանրապետութեան Նախագահը, կառավարութիւնը, պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի կէսը:

Արտահերթ նստաշրջանը կամ նիստը տեղի կ'ունենայ նախաձեռնողի սահմանած օրակարգով եւ ժամկէտով:

Ազգային ժողովի արտահերթ նստաշրջանը կամ նիստը կը գումարէ Ազգային ժողովի նախագահը:

Յօդուած 96.

Օրէնքները՝ բացառութեամբ Սահմանադրութեամբ նախատեսուած պարագաներուն, կ'ընդունուին կողմ քուէարկած պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի մեծամասնութեամբ:

Ազգային ժողովի որոշումները՝ բացառութեամբ Սահմանադրութեամբ նախատեսուած պարագաներուն, կ'ընդունուին քուէարկութեան մասնակից պատգամաւորներու ձայներու պարզ մեծամասնութեամբ:

3օդուած 97.

Հանրապետութեան Նախագահի առարկութիւններն ու առաջարկութիւնները չընդունելու պարագային Ազգային ժողովը վերադարձուած օրէնքը վերստին կ'ընդունի պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի ձայներու մեծամասնութեամբ:

Ազգային ժողովը արտահերթ կը քննարկէ Հանրապետութեան Նախագահի վերադարձուցած օրէնքը:

Ազգային ժողովի նախագահութիւն

3օդուած 98.

Ազգային ժողովէն ներս կը ստեղծուին Ազգային ժողովի նախագահութիւն եւ մշտական յանձնաժողովներ, որոնց լիազօրութիւնները եւ պարտականութիւնները կը սահմանուին Ազգային ժողովի կանոնակարգ օրէնքով:

Ազգային ժողովի նախագահութիւնը՝ Ազգային ժողովի մշտական գործող ղեկավար մարմինն է, որ կ'աշխատի նաեւ նստաշրջաններու միջեւ ինկած ժամանակահատուածին:

Կառավարութիւն

3օդուած 99.

Կառավարութիւնն իր կազմաւորումէն ետք՝ քսանօրեայ ժամկէտի մէջ Ազգային ժողովին կը ներկայացնէ իր ծրագիրը: Կառավարութեան ծրագիրին Ազգային ժողովին կողմէ հաւանութիւն տալու հարցը կը քննարկուի արտահերթ նիստի ընթացքին, եւ քուէարկութեան կը դրուի զայն ներկայացնելէ ետք հինգօրեայ ժամկէտի մէջ:

Կառավարութեան ծրագիրին հաւանութիւն տալու մասին որոշումը կ'ընդունուի՝ Ազգային ժողովի պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի ձայներու պարզ մեծամասնութեամբ:

3օդուած 100.

Հանրապետութեան Նախագահը կ'արձակէ Ազգային ժողովը՝ եթէ Ազգային ժողովը երկու անգամ անընդմէջ երկու ամսուայ ընթացքին հաւանութիւն չտայ կառավարութեան ծրագիրին:

Ազգային ժողովը կ'արձակուի.

- 1) Հանրապետութեան Նախագահի հրամանագիրով,
- 2) Ազգային ժողովի նախագահի կամ վարչապետի առաջարկութեամբ՝ եթէ
 - ա) Ազգային ժողովը հերթական նստաշրջանի երեք ամսուան ընթացքին որոշում չի կայացներ կառավարութեան որոշմամբ անյետաձգելի համարուող օրէնքի նախագիծի մը վերաբերեալ,
 - բ) հերթական նստաշրջանի ընթացքին՝ Ազգային ժողովի նիստերը երեք ամիսէն աւելի չեն գումարուիր,
 - գ) հերթական նստաշրջանի ընթացքին՝ Ազգային ժողովը երեք ամիսէն աւելի իր կողմէ քննարկուող հարցերուն վերաբերեալ որեւէ որոշում չի կայացներ:

3օդուած 101.

Օրէնսդրական նախաձեռնութեան իրաւունքն ունին՝ Հանրապետութեան Նախագահը, Ազգային ժողովի պատգամաւորները, Կառավարութիւնը, Քերական դատարանը, Գլխաւոր դատախազը, Բնիկ ժողովուրդներու պաշտպանն ու Մարդու իրաւունքներու պաշտպանը՝ իրենց ոլորտներէն ներս:

Կառավարութիւնը կրնայ սահմանել իր ներկայացուցած օրէնքներու նախագիծերու քննարկման յաջորդականութիւնը, եւ պահանջել, որ անոնք քուէարկութեան դրուին միայն իրեն համար ընդունելի ուղղումներով:

Կառավարութեան եզրակացութեան համաձայն՝ պետական ծախսաչափի (բիւջէտի) եկամուտները նուազեցնող կամ ծախսերն աւելցնող օրէնքներու նախագիծերն Ազգային ժողովը կ'ընդունի պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի ձայներու մեծամասնութեամբ:

Կառավարութիւնն իր կողմէ ներկայացուած օրէնքի նախագիծի ընդունման առնչութեամբ կրնայ դնել իր վստահութեան հարցը: Եթէ կառավարութեան կողմէ իր վստահութեան հարցը դնելէ ետք քսանչորս ժամուայ ընթացքին, Ազգային ժողովի պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի առնուազն մէկ երրորդը չի ներկայացներ

կառավարութեան անվստահութիւն յայտնելու մասին որոշման նախագիծ, կամ նման նախագիծ ներկայացնելու պարագային Ազգային ժողովի պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի ձայներու մեծամասնութեամբ յօդուածի սահմանած ժամկէտին մէջ որոշում չ'ընդունիր կառավարութեան անվստահութիւն յայտնելու մասին՝ ապա վերջինիս ներկայացուցած օրէնքի նախագիծը կը համարուի ընդունուած: Կառավարութիւնն օրէնքի նախագիծի առնչութեամբ իր վստահութեան հարցը նոյն նստաշրջանին ընթացքին կրնայ դնել՝ ոչ աւելի քան չորս անգամ:

3օդուած 102.

Ազգային ժողովը կառավարութեան ներկայացմամբ՝ կը հաստատէ պետական ծախսաչափը (բիւջէտը): Մինչեւ ծախսաչափային (բիւջէտային) տարուայ սկիզբը՝ պետական ծախսաչափի (բիւջէտի) չհաստատուելու պարագային, ծախսերը կը կատարուին նախորդ տարուայ ծախսաչափի (բիւջէտի) համամասնութիւններով: Պետական ծախսաչափի (բիւջէտի) քննարկման եւ հաստատման կարգը կը սահմանուի Ազգային ժողովի կանոնակարգ օրէնքով:

3օդուած 103.

Ազգային ժողովը վերահսկողութիւն կ'իրականացնէ պետական ծախսաչափի (բիւջէտի) կատարման պետական ծախսաչափի (բիւջէտի) տարեշրջանի աւարտին, ինչպէս նաեւ օտարերկրեայ պետութիւններէն եւ միջազգային կազմակերպութիւններէն ստացուած փոխառութիւններու եւ վարկերու օգտագործման նկատմամբ:

Ազգային ժողովը վերահսկիչ պալատի եզրակացութեան առկայութեամբ՝ կը քննարկէ եւ կը հաստատէ պետական ծախսաչափի (բիւջէտի) կատարման մասին տարեկան հաշուէտութիւնը:

Ազգային ժողովի պատգամաւորները կը հաստատեն կառավարութեան կողմէ մշակուած եւ ներկայացուած պետական ծախսաչափը (բիւջէտը)՝ իրաւունք ունենալով լրացումներ եւ փոփոխութիւններ կատարելու այնտեղ, ինչպէս նաեւ ստուգելու անոր ճիշտ իրականացումը:

3օդուած 104.

Ազգային ժողովը պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի ձայներու մեծամասնութեամբ՝ կ'ընտրէ Ազգային ժողովի նախագահ:

Ազգային ժողովի նախագահը կը վարէ նիստերը, կը տնօրինէ Ազգային ժողովի նիստական միջոցները, կ'ապահովէ անոր բնականոն գործունէութիւնը:

Ազգային ժողովը կ'ընտրէ Ազգային ժողովի նախագահի երկու տեղակալներ:

3օդուած 105.

Ազգային ժողովի նախագահութիւնն ու Ազգային ժողովի նախագահութեան կազմը կը հաստատուի Ազգային ժողովի նստաշրջանին կողմէ: Իսկ անհրաժեշտութեան պարագային՝ Ազգային ժողովի նստաշրջաններուն միջեւ ինկած ժամանակահատուածին մէջ, Ազգային ժողովի նախագահութեան նոր անդամները կրնան հաստատուիլ Ազգային ժողովի պատգամաւորներու կազմի պարզ մեծամասնութեամբ:

Ազգային ժողովի նախագահութեան եւ Ազգային ժողովի Մշտական յանձնաժողովներուն կողմէ կրնան ստեղծուիլ աշխատակազմ, փորձագիտական եւ աշխատանքային խումբեր, յանձնաժողովներ:

Ազգային ժողովի նախագահութիւնը՝ Ազգային ժողովի մշտապէս գործող, աշխատանքային (կոլեգիալ) մարմին է:

Ազգային ժողովի նախագահութիւնը իրաւասոյ է որոշումներ ընդունելու ինքնուրոյն, իսկ օրէնքները կը հաստատուին Ազգային ժողովի պատգամաւորներու պարզ մեծամասնութեամբ:

Ազգային ժողովի նստաշրջանի օրակարգն ու ժամկէտը կը հաստատուին Ազգային ժողովի նախագահութեան որոշմամբ:

Ազգային ժողովի նախագահութեան նիստերու օրակարգն ու ժամկէտը կը հաստատուին Ազգային ժողովի նախագահի որոշմամբ:

3օդուած 106.

Պատգամաւորներն իրաւունք ունին գրաւոր եւ բանաւոր հարցերով, իսկ խմբակցութիւններն ու խումբերը՝ նաեւ հարցապնդումներով դիմելու կառավարութեան:

Ազգային ժողովի Հերթական նստաշրջանի նիստերու գումարման շաբաթուայ մէկ նիստին վարչապետն ու կառավարութեան անդամները կը պատասխանեն պատգամաւորներու հարցերուն: Պատգամաւորներու հարցերուն կապակցութեամբ՝ Ազգային ժողովը որոշումներ չ'ընդունիր:

Հարցապնդումները կը ներկայացուին գրաւոր, եւ քննարկումէն առնուազն տասն օր առաջ: Հարցապնդումներով դիմելու, քննարկում կազմակերպելու եւ անոնց վերաբերեալ որոշումներ կայացնելու

Պետական փաստաթուղթեր

կարգը կը սահմանուի Ազգային ժողովի կանոնակարգ օրենքով:

Յօդուած 107.

Ազգային ժողովը Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահի առաջարկութեամբ՝ կը վաւերացնէ, կը կասեցնէ կամ չեղեալ կը յայտարարէ Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան միջազգային պայմանագիրները, բացառութեամբ անոնց որոնք ունին քաղաքական կամ ռազմական բնոյթ, կամ կը նախատեսեն պետական սահմանի փոփոխութիւն, եւ որոնք ենթակայ են Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահին:

Ազգային ժողովի վաւերացման ենթակայ են այն միջազգային պայմանագիրները՝

- ա) որոնք կը վերաբերին մարդու իրաւունքներուն, ազատութիւններուն եւ պարտականութիւններուն,
- բ) որոնք ֆինանսական պարտաւորութիւններ կը նախատեսեն պետութեան համար,
- գ) որոնք կիրառւումը կը նախատեսէ օրէնքներու փոփոխութիւն կամ նոր օրէնքի ընդունում:

Յօդուած 108.

Ազգային ժողովը Հանրապետութեան Նախագահի առաջարկութեամբ՝ որոշում կ'ընդունի պատերազմ յայտարարելու եւ խաղաղութիւն հաստատելու մասին, պատգամաւորներու ընդհանուր կազմի 2/3-ի որոշումով:

Ազգային ժողովի նիստ գումարելու անհնարինութեան պարագային պատերազմ յայտարարելու եւ խաղաղութիւն հաստատելու հարցը կը լուծէ Հանրապետութեան Նախագահը:

Յօդուած 109.

Ազգային ժողովը կառավարութեան առաջարկութեամբ՝ կը սահմանէ Հանրապետութեան վարչատարածքային բաժանումը, պատգամաւորներու ընդհանուր կազմի 2/3-ի որոշումով:

Յօդուած 110. Ազգային ժողովը -

- 1) Սահմանադրական դատարանի անդամներու կազմի 1/3-ը կը ձեւաւորուի Ազգային ժողովի առաջարկութեամբ:
- 2) Ազգային ժողովը Սահմանադրական դատարանի եզրակացութեան հիման վրայ կրնայ պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի ծայրերու մեծամասնութեամբ դադրեցնել Սահմանադրական դատարանի իր նշանակած անդամի լիազօրութիւնները, համաձայնութիւն տալ անոր՝ որպէս մեղադրեալ ներգրաւելու, կալանաւորելու կամ անոր նկատմամբ դատական կարգով վարչական պատասխանատւութեան ենթարկելու հայց հարուցելուն վերաբերեալ:
- 3) Սահմանադրական դատարանի Նախագահի պաշտօնը թափուր մնալէ ետք՝ երեսնօրեայ ժամկէտի մէջ Սահմանադրական դատարանի կազմէն կ'ընտրուի Սահմանադրական դատարանի նախագահ:
- 4) Արդարադատութեան խորհուրդի կազմի 1/3-ը՝ կ'առաջարկէ Ազգային ժողովը:

Յօդուած 111.

Ազգային ժողովը Մարդու իրաւունքներու պաշտպանին եւ բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու պաշտպանին կ'ընտրէ պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի կէսէն աւելիի ծայրերով, հինգ տարի ժամկէտով:

Մարդու իրաւունքներու պաշտպան եւ բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու պաշտպան կրնայ ընտրուիլ բարձր մասնագիտական կարողութիւններու եւ գիտելիքներու տէր եւ հասարակութեան մէջ մեծ հեղինակութիւն, յարգարժէք ու վստահութիւն վայելող անձը:

Մարդու իրաւունքներու պաշտպանը եւ բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու պաշտպանը անկախ պաշտօնատար անձեր են, որոնք կ'իրականացնեն պետական մարմիններու եւ պաշտօնատար անձանց կողմէ մարդու եւ բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու եւ ազատութիւններու պաշտպանութիւնը:

Պետական մարմիններն ու պաշտօնատար անձինք կը համագործակցին Մարդու իրաւունքներու պաշտպանի եւ բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու պաշտպանին հետ:

Մարդու իրաւունքներու պաշտպանը եւ բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու պաշտպանը օժտուած են Ազգային ժողովի պատգամաւորի համար սահմանուած անձեռնմխելիութեամբ:

Մարդու իրաւունքներու պաշտպանի եւ բնիկ ժողովուրդներու իրաւունքներու պաշտպանի գործունէութեան այլ երաշխիքները կը սահմանուին օրէնքով:

Յօդուած 112.

Հեռարձակուող լրատուական միջոցներու ազատութեան, անկա-

խութեան եւ բազմազանութեան ապահովման նպատակներէն ելլելով, օրէնքով կը ստեղծուի անկախ կարգաւորող մարմին, որու անդամներուն կէտը հինգ տարի ժամկէտով կ'ընտրուի Ազգային ժողովին կողմէ, միւս կէտը կը նշանակուի Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ հինգ տարի ժամկէտով:

Յօդուած 113.

Կեդրոնական զանձատան (բանկի) նախագահը կը նշանակուի Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահի առաջարկութեամբ Ազգային ժողովի կողմէ հինգ տարի ժամկէտով:

Նոյն անձը չի կրնար աւելի քան երկու անգամ անընդմէջ նշանակուիլ Կեդրոնական զանձատան (բանկի) նախագահ:

Օրէնքով սահմանուած պարագաներուն՝ Ազգային ժողովը պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի ծայրերու մեծամասնութեամբ, Հանրապետութեան Նախագահի համաձայնութեամբ՝ կրնայ պաշտօնանկ ընել Կեդրոնական զանձատան (բանկի) նախագահին:

Յօդուած 114.

Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Վերահսկիչ պալատն անկախ մարմին է, որ վերահսկողութիւն կ'իրականացնէ ծախսաշաւիային (բիւջետային) միջոցներու եւ պետական ու համայնքային սեփականութեան օգտագործման նկատմամբ:

Վերահսկիչ պալատի գործունէութեան ծրագիրը կը հաստատէ Ազգային ժողովը:

Վերահսկիչ պալատը տարեկան ոչ պակաս քան մէկ անգամ՝ Ազգային ժողովին կը ներկայացնէ Վերահսկիչ պալատի վերահսկողական աշխատանքներու արդիւնքներու հաշուետւութիւնը:

Վերահսկիչ պալատի գործունէութեան կարգն ու իրաւասութիւնը կը սահմանուին օրէնքով:

Վերահսկիչ պալատի նախագահն ու անդամները կը նշանակուին Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահի առաջարկութեամբ Ազգային ժողովին կողմէ՝ հինգ տարի ժամկէտով:

Նոյն անձը չի կրնար աւելի քան երկու անգամ անընդմէջ նշանակուիլ Վերահսկիչ պալատի նախագահ:

Յօդուած 115.

Բացառապէս Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան օրէնքներով կը սահմանուին՝

- 1) ֆիզիկական եւ իրաւաբանական անձերու իրաւունքներն իրականացնելու եւ պաշտպանելու պայմաններն ու կարգը,
- 2) ֆիզիկական եւ իրաւաբանական անձերու իրաւունքներու եւ ազատութիւններու սահմանափակումները, անոնց պարտականութիւնները, ինչպէս նաեւ պատասխանատւութեան տեսակները, չափերը, պատասխանատւութեան ենթարկելու կարգը, հարկադրանքի միջոցներն ու զանոնք կիրառելու կարգը, ֆիզիկական եւ իրաւաբանական անձերու կողմէ վճարուող հարկերու, տուրքերու եւ այլ պարտադիր վճարներու տեսակները, չափը, վճարման կարգը,
- 3) իրաւաբանական անձերու, ձեռնարկատիրական գործունէութեամբ զբաղող ֆիզիկական անձերու գործունէութեան նկատմամբ հսկողութիւնն ու վերահսկողութիւնն (ընդ որում՝ ստուգում, ուսումնասիրութիւն, տեսչական ստուգում) իրականացնելու պարագաները, պայմաններն ու կարգը,
- 4) իրաւաբանական անձեր ստեղծելու, անոնց գործունէութիւնը կասեցնելու կամ դադրեցնելու կարգն ու պայմանները,
- 5) ֆիզիկական անձերու անձնական եւ ընտանեկան, ինչպէս նաեւ իրաւաբանական անձերու առեւտրային գաղտնիք չհամարուող տեղեկութիւններու ցանկը,
- 6) քրէական, վարչական, տնտեսական (գոյքային), կարգապահական պատասխանատւութեան ենթարկելու պարագաները, կարգը, պայմանները, քրէական պատիժներու իրականացման կարգը, դատական եւ վարչական որոշումներու հարկադիր կատարման կարգը, փաստաբաններու կարգավիճակն ու լիազօրութիւնները,
- 7) Արեւմտեան Հայաստանի Ազգային ժողովի (խորհրդարանի) ընտրութիւններու, հանրաքուէներու կարգը,
- 8) պետական ծախսաշաւի (բիւջետի) ձեւաւորման եւ անոր ծախսման կարգը,
- 9) Արեւմտեան Հայաստանի Հանրապետութեան վարչատարածքային միաւորներն ու անոնց սահմանները:

Յօդուած 116.

Ազգային ժողովը պատգամաւորներու ընդհանուր թիւի ծայրերու մեծամասնութեամբ՝ կրնայ անվստահութիւն յայտնել կառավարութեան:

Գլուխ VII-ը կը հրապարակուի հաջորդ թիւով:

Հինգշաբթի 1 Նոյեմբեր 2018 - Թիւ 5

Հրատարակչություն՝

Արեւմտեան Հայաստանի
Ուսումնասիրություններու Կեդրոնի

Հետադարձ կապ
mfa@warmeniagov.com